

EVALUATIE SUBSIDIEREGELING ONDERWIJSASSISTENTEN OPLEIDING TOT LERAAR (SOOL)

Eindrapportage

Joyce Bendig-Jacobs
Froukje Wartenbergh-Cras

MOOZ
juli 2022

© 2022 MOOZ in opdracht van het Ministerie van OCW. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding.

INHOUDSOPGAVE

MANAGEMENTSAMENVATTING	4
1 INLEIDING	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Onderzoeksvragen	9
1.3 Leeswijzer	10
2 ONDERZOEKSOPZET EN RESPONS	11
2.1 Onderzoeksopzet en doelgroepen	11
2.2 Respons quickscans	12
3 KWANTITATIEVE FOTO VAN SOOL-AANVRAGERS	16
3.1 Aantal subsidieaanvragen	16
3.2 Kenmerken aanvragende besturen	17
4 BEKENDHEID VAN EN KEUZE VOOR DE SUBSIDIEREGELING	19
4.1 Bekendheid met de subsidie	19
4.2 Motieven om de subsidie aan te vragen	20
5 ERVARINGEN MET DE SUBSIDIEAANVRAAG	25
5.1 De aanvraagprocedure	25
5.2 Bekendheid met en tevredenheid over de subsidievoorwaarden	27
6 SUBSIDIEOVEREENKOMST	30
6.1 Vastgelegde afspraken	30
6.2 Oordeel over de vastgelegde afspraken	33
7 DE OPLEIDING TOT LERAAR: KENMERKEN EN ERVARINGEN	36
7.1 Kenmerken van de gevolgde opleiding	36
7.2 Redenen om te kiezen voor de opleiding tot leraar	40
8 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	42
8.1 Conclusie	42
8.2 Aanbevelingen	45

MANAGEMENTSAMENVATTING

Zo'n dertien procent van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners wil de komende jaren de pabo gaan volgen, zo blijkt uit onderzoek van het Arbeidsmarktplatform PO. Het Ministerie van OCW heeft in 2019 de subsidieregeling onderwijsassistenten opleiding tot leraar (SOOL) aangekondigd om deze onderwijsassistenten (en later ook leraarondersteuners) te stimuleren om ook daadwerkelijk de pabo te gaan volgen. Deze subsidieregeling voor werkende onderwijsassistenten komt tegemoet in de studiekosten (kosten van college-, examen- en diplomagelden) en studieverlof bij het volgen van de opleiding tot leraar. De subsidieregeling heeft tot doel het lerarentekort in het primair onderwijs te verlichten door onderwijsassistenten (en later ook leraarondersteuners) te scholen tot bevoegde leraren.

Aan de subsidie zijn voorwaarden verbonden: (1) men moet in dienst zijn van het bevoegd gezag of een samenwerkingsverband, (2) men is ingeschreven aan de opleiding, (3) de subsidie kan pas aangevraagd worden nadat de opleiding tot leraar is gestart en (4) per onderwijsassistent/leraarondersteuner kan maar eenmaal subsidie worden aangevraagd.

Daarnaast moet een overeenkomst gesloten worden tussen het bevoegd gezag en de onderwijsassistent/leraarondersteuner. Hierin moet minimaal opgenomen zijn: (1) het aantal uur studieverlof per week, (2) door wie overige kosten naast studiekosten worden gedragen, (3) wie welke kosten draagt bij studievertraging, (4) dat de onderwijsassistent/leraarondersteuner geen andere subsidie van het Rijk krijgt en (5) welke afspraken gelden bij het niet-toekennen van de subsidie.

Daarnaast kan er per bevoegd gezag/samenwerkingsverband per jaar voor maximaal drie onderwijsassistenten/leraarondersteuners subsidie worden toegekend.

In oktober 2022 loopt de huidige regeling af. In opdracht van het ministerie van OCW heeft MOOZ de evaluatie van de subsidieregeling SOOL uitgevoerd, die input moet leveren voor het besluitvormingsproces over het vervolg van de regeling.

Onderzoeksopzet

Er is gekozen voor een compacte onderzoeksopzet om het veld in een hectische tijd in het onderwijs (eind van het schooljaar) zo efficiënt mogelijk te benaderen. De opzet had drie elementen: (1) analyse van subsidiedata, (2) korte online vragenlijsten en (3) reflectiepanels. In het onderzoek zijn vier groepen onderscheiden: (1) schoolbesturen en (2) onderwijsassistenten en leraarondersteuners die gebruik maken van de regeling en (3) schoolbesturen en (4) onderwijsassistenten en leraarondersteuners die geen gebruik maken van de regeling.

Resultaten op hoofdlijnen

Bekendheid: De regeling is nog onvoldoende bekend bij de beoogde doelgroepen. Tot dusver heeft 44 procent van de besturen één of meerdere aanvragen gedaan (voor in totaal 1.165 onderwijsassistenten en leraarondersteuners). Van de besturen die dat nog niet hebben gedaan, kende 40 procent de subsidie niet, net als 60 procent van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners.

Tevredenheid over de regeling: De meerderheid die van de regeling gebruik maakt, is er tevreden over: de administratieve lasten zijn (zoals beloofd) laag, de subsidievoorwaarden zijn helder en de tegemoetkoming in de kosten is voldoende. Het enige wat men zou willen veranderen, is het gestelde maximum van drie aanvragen: voor grote besturen betekent dit dat ze niet alle ondersteuners die dat zouden willen en kunnen een opleiding kunnen laten volgen, en dat vinden ze jammer. Uit het onderzoek spreekt een duidelijke hoop dat deze regeling blijft bestaan.

Aanvraagprocedure: Ook de aanvraagprocedure wordt positief beoordeeld, al is er op een aantal punten verbetering mogelijk, met name qua timing. De periode tussen aanvragen en toekennen wordt door zo'n 20 procent als te lang ervaren, meestal omdat er te lang gewacht moet worden op het verplichte bewijs van inschrijving vanuit de instelling. Ook de voorwaarde dat de subsidie pas kan worden aangevraagd als de opleiding al gestart is, wordt door één op de vijf onderwijsassistenten/leraarondersteuners als te laat ervaren. Beide punten betekenen dat de groep die de opleiding al is gaan volgen, relatief lang in onzekerheid zit of de subsidie wel wordt toegekend.

Subsidieovereenkomst: Verplicht onderdeel van de subsidieaanvraag is het opstellen van een subsidieovereenkomst. Ondanks de verplichting, is dit door zeven procent van de aanvragende besturen nog niet gebeurd. In de verplichting wordt vaak in elk geval vastgelegd hoeveel studieverlof de studerende onderwijsassistenten en leraarondersteuners krijgen en wie welke kosten op zich neemt. Minder vaak wordt vastgelegd wie de kosten op zich neemt als er studievertraging optreedt of de subsidie niet wordt toegekend. Beide partijen geven aan in meerderheid tevreden te zijn over de naleving van gemaakte afspraken.

Selectie onderwijsassistenten/leraarondersteuners: De selectie van welke onderwijsassistenten en leraarondersteuners al dan niet aangemeld worden voor de subsidie, hangt in de regel af van drie aspecten: vertrouwen in het kunnen afronden van de opleiding, enthousiasme, en kennis en kunde. Daarnaast speelt voor een groot aantal ook het te verwachte lerarentekort een rol. Het initiatief om voor de regeling aan te melden verschilt: het is even vaak één van de drie partijen (onderwijsassistent/leraarondersteuner, schooldirecteur, bestuurder) die het initiatief neemt als dat het een gezamenlijke actie betreft.

Opleiding: Waar de meerderheid van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners tevreden is over het niveau van de opleiding, is het volgen van de opleiding zwaar: 71 procent van de studerende onderwijsassistenten en leraarondersteuners vindt de studielast te hoog. Dat heeft enerzijds te maken met een onvoldoende aansluiting van de opleiding bij de onderwijspraktijk als bij datgene wat de ondersteuners nog willen leren. Anderzijds missen de onderwijsassistenten en leraarondersteuners erkenning van de kennis die ze al hebben: velen werken immers al jaren in het onderwijs en vinden het jammer dat daar niet meer rekening mee wordt gehouden in de opleiding, bijvoorbeeld in de vorm van vrijstellingen. De hoogte van het studieverlof is voor de meeste onderwijsassistenten voldoende.

Stimulans om leraar te worden: De regeling is het belangrijke laatste duwtje in de rug om de opleiding te gaan volgen. Onderwijsassistenten en leraarondersteuners die twijfelen, geven aan dat de regeling heeft geholpen die twijfel weg te nemen. Slechts een heel klein deel volgt de opleiding zonder subsidie: vier procent van de in dit onderzoek ondervraagde niet-aanvragers. Wel wordt benadrukt dat het in de eerste plaats belangrijk is dat de onderwijsassistent/leraarondersteuner intrinsiek gemotiveerd is om leraar te worden. Bij de groep die de subsidie gekregen heeft, is dat het geval: vrijwel zonder uitzondering kozen zij ervoor de opleiding te gaan volgen vanwege hun enthousiasme voor het leraarsvak!

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek formuleren we de volgende aanbevelingen:

- Aangezien uit deze evaluatie blijkt dat het initiatief bij verschillende doelgroepen ligt (onderwijsassistent/leraarondersteuner, schooldirecteur, bestuurder) en de subsidie zeker nog niet bij iedereen bekend is, is het belangrijk om de bekendheid van de regeling onder alle doelgroepen te vergroten.
- Daarnaast is het aan te bevelen om de precieze voorwaarden van de regeling, met bijzondere aandacht voor de verplichting om een schriftelijke overeenkomst af te sluiten en de minimale voorwaarden die hierin opgenomen moeten worden, mogelijk tezamen met de toekenning, niet alleen naar besturen te communiceren maar zeker ook onderwijsassistenten en leraarondersteuners hiervan op de hoogte te brengen.
- Doordat het bewijs van inschrijving lang op zich kan laten wachten, en zonder dit bewijs op dit moment geen aanvraag mogelijk is, is het de moeite waard om te onderzoeken of het mogelijk is om eerder uitsluitsel te geven of de subsidie toegekend is, eventueel als voorlopige toekenning. Dit zorgt voor minder stress bij de onderwijsassistent en leraarondersteuner die in het geval van afwijzen de opleiding zelf moeten bekostigen en biedt een oplossing voor praktische problemen.
- Grote besturen hebben regelmatig te maken met meer dan drie enthousiaste onderwijsassistenten en leraarondersteuners die met subsidie de opleiding tot leraar willen volgen. Het aantal kandidaten voor de subsidie bij grote besturen staat in schril contrast met het maximum van drie toegekende subsidies per jaar. Het is dan ook aan te bevelen om te verkennen of het maximum van drie aanvragen per bestuur los gelaten kan worden en op een andere manier recht gedaan kan worden aan de ongelijkmatige verdeling van aantal onderwijsassistenten per bestuur, zonder de kleine besturen te vergeten. Bijvoorbeeld door het aantal fte en het (verwachte) lerarentekort mee te nemen in de berekening van het maximaal toe te kennen aantal aanvragen voor grote besturen.
- De studielast van de opleiding tot leraar ervaren de onderwijsassistenten en leraarondersteuners als hoog. Aangegeven wordt dat het curriculum uit al bekende en niet bij de praktijk passende onderdelen bestaat waardoor de last als hoog wordt ervaren. Het is dan ook aan te bevelen om te verkennen of voor de onderwijsassistenten en leraarondersteuners de nadruk in de opleiding anders moet of kan komen te liggen dan bij een reguliere voltijdsstudent het geval is, met daarbij aandacht voor eerder verworven competenties (evc's) en aantal jaar werkervaring in het onderwijs. Mogelijk biedt het verkorte scholingstraject voor zij-instromers en opleidingen die hier al mee bezig zijn (LOI en Hogeschool Utrecht) inspiratie voor een meer op de onderwijsassistent en leraarondersteuner op maat gemaakte, flexibele opleiding.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

Het lerarentekort in het primair onderwijs (po) is al jaren een urgent probleem en arbeidsmarktramingen voorspellen al tijden dat ook in de toekomst het lerarentekort bij gelijkblijvende omstandigheden aanwezig zal blijven. De laatste arbeidsmarktramingen¹ zijn iets optimistischer: door een verwacht groeiend aantal pabo-afgestudeerden, zal het voorspelde tekort aan leraren iets worden afgeremd maar niet omkeren. Daarnaast wordt ook voor de komende jaren regionale verschillen in tekorten van leraren in het po voorspeld.²

Ondersteuners in het po

De afgelopen jaren is de groep ondersteuners in het po toegenomen, zo blijkt uit onder andere onderzoek van het Arbeidsmarktplatform PO (APPO).³ Enerzijds is dit het gevolg van de ‘werkdrukmiddelen’, extra geld dat beschikbaar is gesteld aan scholen om de werkdruk in het po te verminderen. Anderzijds hebben steeds meer scholen hun onderwijs anders georganiseerd waardoor de vraag naar onderwijsassistenten en leraarondersteuners toeneemt. Het aantal ondersteuners is tussen 2015 en 2019 gestegen met zo’n 30 procent. Uit het onderzoek van APPO blijkt verder dat onderwijsassistenten en leraarondersteuners vooral ingezet worden om leraren te ontlasten, om zorgleerlingen meer ondersteuning te kunnen bieden en om meer individuele begeleiding te geven aan alle leerlingen. Zowel een groot deel van de leraarondersteuners als van de onderwijsassistenten verzorgen zelfstandige instructie en begeleiding aan leerlingen. Wanneer leraarondersteuners en onderwijsassistenten taken buiten hun taakbeschrijving uitvoeren, gaat dit voor de meerderheid om taken als incidenteel, bij noodgevallen, in te vallen voor de klas. Daarnaast geeft een deel van de leraarondersteuners en onderwijsassistenten in het onderzoek aan dat zij structureel voor de klas staan voor een of meerdere dagen in de week. Op de vraag of oop’ers en leraarondersteuners over het algemeen tevreden zijn met hun takenpakket, geeft het merendeel aan dat dit het geval is. Met de financiële waardering is men minder blij, zeker wanneer zij een leraar vervangen en hiervoor niet gecompenseerd worden.

Wat betreft ontwikkelmogelijkheden binnen de functies onderwijsassistent en leraarondersteuner geven respondenten aan dat deze beperkt zijn. Voor de onderwijsassistenten zijn er drie voorbeeldfuncties opgesteld (onderwijsassistent A (schaal 4), B (schaal 5) en C (schaal 6). Voor leraarondersteuners twee (leraarondersteuner A (schaal 7) en B (schaal 8). Echter nemen niet alle scholen alle voorgestelde voorbeeldfuncties op in het functiegebouw binnen de school, wat de doorgroeimogelijkheden beperkt. Verder blijkt uit het onderzoek dat zo’n dertien procent van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners de komende jaren de pabo wil gaan volgen.

---

¹ Centerdata (2021). De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel: po, vo en mbo 2021-2031. Tilburg: Centerdata. In opdracht van het ministerie van OCW.

² Kamerbrief leraren en onderwijsarbeidsmarkt 2021.

³ Van den Berg, D. & Van den Berg, D. (2021). De (arbeidsmarkt)positie van onderwijsassistenten en leraarondersteuners in het primair onderwijs: verkenning. Den Haag: Arbeidsmarktplatform PO.

Subsidieregeling onderwijsassistenten opleiding tot leraar

Om deze onderwijsassistenten (en later ook leraarondersteuners) te stimuleren om ook daadwerkelijk de pabo te gaan volgen, en zo te voorkomen dat de lerarentekorten verder oplopen, heeft het Ministerie van OCW in 2019 de subsidieregeling onderwijsassistenten opleiding tot leraar (SOOL) aangekondigd. Deze subsidieregeling voor werkende onderwijsassistenten komt tegemoet in de studiekosten (kosten van college-, examen- en diplomagelden) en studieverlof bij het volgen van de opleiding tot leraar. De subsidieregeling heeft tot doel het lerarentekort in het primair onderwijs te verlichten door onderwijsassistenten (en later ook leraarondersteuners) te scholen tot bevoegde leraren. Voor onderwijsassistenten was tot dan, anders dan voor zij-instromers met een hbo- of wo-opleiding, geen compensatie mogelijk voor inkomstenderving als zij de pabo-opleiding volgden naast hun baan.⁴ Dit terwijl zo werd gemeend, er reeds werkzame onderwijsassistenten zijn die mogelijk zeer geschikt zijn om een bevoegdheid tot leraar in het basisonderwijs te behalen.

Om als onderwijsassistent (en per 2021 ook leraarondersteuner) in aanmerking te komen voor een vergoeding van maximaal €20.000 voor vier jaar (€5.000 per jaar; bij een verkorte opleiding van 2 jaar dus maximaal €10.000) vanuit de subsidieregeling SOOL, moet voldaan worden aan de volgende voorwaarden:

- Men is in dienst van het bevoegd gezag of een samenwerkingsverband.
- Men is ingeschreven aan de opleiding. Bij de subsidieaanvraag moet het inschrijvingsbewijs worden overgelegd. Hierop moeten de naam van de onderwijsassistent/leraarondersteuner, de opleider, de opleiding en startdatum van de opleiding staan.
- De subsidie kan pas worden aangevraagd als men is gestart met de opleiding tot leraar.
- Er kan per onderwijsassistent/leraarondersteuner maar eenmaal subsidie worden aangevraagd.

Daarnaast moet het bevoegd gezag (danwel samenwerkingsverband) en de onderwijsassistent (later ook leraarondersteuner) een overeenkomst sluiten, waarin ten minste is opgenomen:

- dat de onderwijsassistent cq. leraarondersteuner ten minste acht uur per week studieverlof ontvangt (per 2020 ten minste 20% van het aantal uren van de betrekkingsomvang per week studieverlof);
- door wie de overige kosten naast de studiekosten worden gedragen;
- wie welke de kosten draagt indien de onderwijsassistent/leraarondersteuner langer dan vier jaar over de opleiding tot leraar doet;
- dat de onderwijsassistent/leraarondersteuner niet op andere wijze een studievergoeding krijgt vanuit het Rijk; en
- welke afspraken zijn gemaakt voor het geval dat geen subsidie wordt toegekend.

Om te voorkomen dat een paar (grote) bevoegde gezagen of samenwerkingsverbanden de gehele subsidiepot opmaken, is ervoor gekozen om het aantal aanvragen per bevoegd gezag of samenwerkingsverband te limiteren. Per bevoegd gezag of samenwerkingsverband kan er per jaar, voor maximaal drie onderwijsassistenten of leraarondersteuners subsidie worden toegekend.⁵

---

⁴ Kamerstuk II 2016–2017, 27 923, nr. 277

⁵ Indien het budget van de subsidieregeling niet is uitgeput, kan een bevoegd gezag of samenwerkingsverband voor meer dan drie onderwijsassistenten of leraarondersteuners subsidie aanvragen.

In eerste instantie werd de subsidieregeling voor twee jaar (2019 en 2020) opengezet voor onderwijsassistenten, waarbij geschat werd dat er per jaar maximaal 50 subsidies werden aangevraagd.⁶ Uiteindelijk werd er voor in totaal 328 onderwijsassistenten een aanvraag ingediend in het eerste jaar voor subsidie op basis van de subsidieregeling onderwijsassistenten opleiding tot leraar. Dit leidde tot een verhoging van het subsidieplafond van 2020 (van €1.000.000 naar €2.750.000, 137 aanvragen) en een verlenging van de regeling tot en met 2023 (jaarlijks budget eveneens €2.750.000).⁷ Op dat moment zouden tot en met 2023 600 subsidies aangevraagd kunnen worden. In 2021 is de subsidieregeling uitgebreid naar ook leraarondersteuners en is ook het budget verhoogd voor 2021 en 2022 (naar €4.000.000 per jaar). Tevens is besloten om de regeling (vooralsnog) tot en met 2022 te laten lopen in plaats van tot 2023. Daarnaast is mogelijk gemaakt dat naast de bevoegde gezagsorganen ook samenwerkingsverbanden en het Expertisecentrum Onderwijszorg (EOZ) op de BES-eilanden een subsidieaanvraag kunnen doen.⁸ Ook in 2021 zijn meer aanvragen ingediend dan kon worden toegekend in dat jaar. De aanvragen die niet konden worden toegekend vanwege het bereiken van het subsidieplafond, zijn doorgeschoven naar 2022. Eind 2021 is daarom het subsidieplafond voor 2022 wederom verhoogd, ditmaal naar €8.000.000 per jaar, waarmee ruimte geschept werd voor nog eens 200 extra subsidieaanvragen.⁹

De huidige regeling loopt in oktober 2022 af. In opdracht van het ministerie van OCW heeft MOOZ de evaluatie van de subsidieregeling SOOL uitgevoerd, die input moet leveren voor het besluitvormingsproces over het vervolg van de regeling. Dit rapport doet daarvan verslag.

1.2 Onderzoeksvragen

De **hoofdvraag** van het onderzoek luidt als volgt:

- Hoe ervaren onderwijsassistenten, leraarondersteuners en schoolbesturen de huidige subsidieregeling onderwijsassistenten opleiding tot leraar (SOOL)?

De volgende **deelvragen** staan centraal in voorliggend onderzoek:

A. Ervaringen en tevredenheid

- 1) Is de regeling voldoende bekend bij alle doelgroepen?
- 2) Hoe ervaren schoolbesturen de regeling en de aanvraagprocedure?
- 3) Hoe tevreden zijn de assistenten/leraarondersteuners met de mogelijkheden die de huidige regeling biedt en met de opleiding (inhoudelijk)?.

B. Keuze en selectie voor subsidie

- 4) Zorgt de subsidie ervoor dat onderwijsassistenten en leraarondersteuners die anders niet de opleiding zouden volgen, de opleiding nu wel volgen?
- 5) Welke overwegingen hebben assistenten bij hun keuze om al dan niet de opleiding te volgen?
- 6) Zijn er ondersteuners die de opleiding volgen zonder dat zij gebruik maken van deze regeling of dat eventueel doen via een andere subsidieregeling?

---

⁶ Staatscourant 2018, 68026.

⁷ Staatscourant 2020, 8744.

⁸ Staatscourant 2021, 9342.

⁹ Staatscourant 2021, 48221.

- 7) Hoe maken schoolbesturen de afweging om wel of niet personeel aan te melden voor de regeling en speelt daar de limiet van maximaal drie aanvragen nog een rol bij?
  - 8) Wie neemt het initiatief voor de aanvraag?
- C. Overeenkomst
- 9) Hoe beoordelen en ervaren het schoolbestuur en de assistent/leraarondersteuner (onderdelen van) deze overeenkomst?
  - 10) Hoeveel uren studieverlof krijgen de assistenten/leraarondersteuners?
  - 11) Hoe verhoudt zich dit tot het totaal aantal studie-uren?

1.3 Leeswijzer

We beginnen het rapport met de beschrijving van de onderzoeksopzet. In het hoofdstuk daarna (hoofdstuk 3) wordt op basis van een analyse van de subsidiedata een kwantitatieve foto gemaakt van de subsidieaanvragers en -ontvangers en hun kenmerken. Hoofdstuk 4 richt zich op de bekendheid van de regeling, waar hoofdstuk 5 verslag doet van de ervaringen met de subsidieaanvraag. Hoofdstuk 6 richt zich vervolgens op de subsidieovereenkomst en alle elementen die deze bevat of zou moeten bevatten. Hoofdstuk 7 gaat vervolgens in op de opleiding tot leraar: kenmerken ervan en de afwegingen van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners om voor de opleiding te kiezen. In het afsluitende hoofdstuk 8 wordt samenvattend antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en aanbevelingen op een rij gezet.

2 ONDERZOEKSOPZET EN RESPONS

Dit hoofdstuk gaat in op de stappen die ondernomen zijn om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Ook gaan we in op de doelgroepen die in dit onderzoek meegenomen zijn. We bespreken de behaalde respons en kijken naar de representativiteit hiervan.

2.1 Onderzoeksopzet en doelgroepen

Onderzoeksopzet

Voor de uitvoering van het onderzoek was beperkt tijd beschikbaar en vond plaats in een tijd die doorgaans behoorlijk hectisch is in het onderwijs: het eind van het schooljaar. Om het veld daarom zo efficiënt mogelijk te benaderen hebben we gekozen voor een compacte onderzoeksopzet met drie elementen:

- Analyse subsidiedata;
- (Korte) online vragenlijsten;
- Reflectiepanels.

Analyse subsidiedata | Op basis van de subsidiedata is een kwantitatieve foto gemaakt van het aantal aanvragen dat is gedaan, toegekend, veranderingen over de tijd en verschillen in kenmerken tussen besturen die wel en geen aanvraag gedaan hebben.

Online vragenlijsten | Vervolgens is een korte vragenlijst (de quickscan) onder zowel aanvragers als niet-aanvragers uitgezet, met de mogelijkheid om aan het eind van de lijst een aantal verdiepende vragen te beantwoorden (de quickscan+). Voor het benaderen van de besturen die een SOOL-subsidie hadden aangevraagd (en via hen de onderwijsassistenten en leraarondersteuners) is gebruik gemaakt van de gegevens in de subsidiedata. De niet-aanvragende besturen, onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn benaderd met behulp van adresgegevens die beschikbaar zijn als open onderwijsdata van DUO.

Reflectiepanels (en verdiepende interviews) | Aan het eind van het traject zijn de bevindingen en aanbevelingen besproken tijdens twee reflectiepanels: eentje met onderwijsassistenten en leraarondersteuners en eentje met bestuurders. Omdat een groot deel van de bestuurders die zich hadden ingeschreven voor het reflectiepanel op het laatste moment toch verhinderd bleek, zijn een aantal individuele interviews gehouden met bestuurders.

Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit OCW, PO-Raad, AOb en VH waarin is meegedacht over de aandachtspunten binnen het onderzoek, de vragenlijsten zijn besproken en feedback is gegeven op het conceptrapport en de daarin geformuleerde aanbevelingen.

Doelgroepen

Omdat de evaluatie van de subsidieregeling zowel elementen bevat die over de bekendheid van de regeling gaan als concreet ingaat op de waardering van en ervaring met de regeling, omvat de doelgroep van het onderzoek zowel subsidie-aanvragers als niet-aanvragers. In totaal onderscheidden we vier groepen:

- Onderwijsassistenten en leraarondersteuners die gebruikmaken van de regeling;
- Schoolbesturen die gebruikmaken van de regeling;
- Onderwijsassistenten en leraarondersteuners die niet gebruikmaken van de regeling;
- Schoolbesturen die niet gebruikmaken van de regeling.

In het vervolg van dit hoofdstuk beschrijven we de respons die binnen deze doelgroepen behaald is.

2.2 Respons quickscans

De online vragenlijsten konden van begin juni tot half juni 2022 worden ingevuld. Hiervoor zijn alle scholen en besturen die een subsidieaanvraag hebben ingediend rechtstreeks benaderd, ook als de subsidie niet is toegekend of de aanvraag is ingetrokken. Aan de contactpersoon van de scholen en besturen is gevraagd om de link naar de quickscan te verspreiden onder de onderwijsassistenten en leraarondersteuners waarvoor de subsidie is aangevraagd. Van de scholen en besturen die geen aanvraag hebben ingediend, is aan een random selectie scholen en besturen via e-mail een uitnodiging gestuurd. Aan hen is tevens gevraagd om de link naar de quickscan te verspreiden onder hun onderwijsassistenten en leraarondersteuners.

Subsidieaanvragers

In totaal hebben 627 besturen en scholen een of meer subsidieaanvragen ingediend. Hiervan klopte in 61 gevallen het e-mailadres niet meer. Van de 566 subsidieaanvragers (bestuurders, directeuren, hrm-medewerkers, etc.) die een uitnodigingsmail hebben ontvangen, hebben 300 de vragenlijst geopend en (gedeeltelijk) ingevuld. Vervolgens is gekeken naar invulsnelheid: iedereen die de vragenlijst binnen 2 minuten heeft ingevuld, en naar alle waarschijnlijkheid de vragen niet heeft kunnen lezen, is buiten de analyse gehouden.

Voor onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn 1.169 uitnodigingen verstuurd naar de contactpersonen van de aanvraag. Hiervan zijn 12 mailadressen niet bereikt. Uiteindelijk hebben 576 onderwijsassistenten en leraarondersteuners een begin gemaakt met de vragenlijst. Ook hier is opgeschoond naar invulsnelheid (min. 2 minuten) en gekeken of de eerste inhoudelijke vraag (wie heeft het initiatief genomen voor de aanvraag) is ingevuld.

Tabel 2.1 Respons subsidieaanvragende besturen

	Bruto populatie	Netto populatie	Bruto respons	Netto respons	Netto respons (%)
Besturen	627	566	300	274	48%
Onderwijsassistenten en leraarondersteuners	1.169	1.157	576	532	46%

Bron: Evaluatie SOOL. Quickscan

De verdeling van besturen en onderwijsassistenten/leraarondersteuners over de verschillende bestuursgrootte komt in grote lijnen overeen met de verdeling die we zien wanneer we dit vergelijken met de verdeling in de besturen die een subsidie hebben aangevraagd. (Tabel 2.2).

Tabel 2.2 Verdeling respons besturen naar bestuursgrootte, in vergelijking met verdeling in aanvragers

	Respons		Aanvragers (besturen)	
	n	%	N	%
1 school	43	14%	71	12%
2 t/m 4 scholen	37	12%	74	13%
5 t/m 10 scholen	63	21%	137	23%
11 of meer scholen	157	52%	309	52%
Totaal	300	100%	591	100%

Bron: Evaluatie SOOL.. Quickscan, DUS-I en DUO.

Tabel 2.3 Verdeling respons onderwijsassistenten en leraarondersteuners naar bestuursgrootte, in vergelijking met verdeling in aanvragers

	Respons		Aanvragers (besturen)	
	n	%	N	%
1 school	55	10%	116	10%
2 t/m 4 scholen	61	11%	126	11%
5 t/m 10 scholen	124	22%	288	25%
11 of meer scholen	336	58%	634	54%
Totaal	576	100%	1.164	100%

Bron: Evaluatie SOOL.. Quickscan, DUS-I en DUO.

Wanneer we nog iets dieper inzoomen en de respons vergelijken met de verdeling naar de mate van stedelijkheid uitgedrukt in de vijf grote steden (Amsterdam, Almere, Utrecht, Den Haag en Rotterdam), dan is te zien dat we ook daarmee met de respons een goede vertegenwoordiging hebben als we dat vergelijken met de verdeling in besturen die een aanvraag hebben ingediend (Tabel 2.4).

Tabel 2.4 Verdeling respons (besturen) naar G5, in vergelijking met verdeling in aanvragers

	Respons		Aanvragers (besturen)	
	n	%	N	%
G5	41	14	105	17
Geen G5	259	86	525	83
Totaal	300		630	

Bron: Evaluatie SOOL.. Quickscan, DUS-I en DUO.

Tabel 2.5 Verdeling respons (onderwijsassistenten/leraarondersteuners) naar G5, in vergelijking met verdeling in aanvragers

	Respons		Aanvragers (besturen)	
	n	%	N	%
G5	60	10	188	15
Geen G5	516	90	1.060	85
Totaal	576		1.248	

Bron: Evaluatie SOOL. Quickscan, DUS-I en DUO.

Niet-subsidieaanvragers

De besturen en scholen die geen SOOL-aanvraag hebben ingediend zijn rechtstreeks uitgenodigd. Hen is gevraagd om de quickscan door te sturen naar onderwijsassistenten en leraarondersteuners binnen hun bestuur dan wel school. We weten niet in hoeverre hier gehoor aan is gegeven, we hebben alleen inzicht in de aantallen die op die oproep gereageerd hebben. In totaal zijn 289 besturen uitgenodigd, 16 niet bereikt, en 2.957 scholen, 200 niet bereikt. Uiteindelijk hebben 109 besturen, 675 scholen en 179 onderwijsassistenten/leraarondersteuners een begin gemaakt met de vragenlijst. Op basis van invulsnelheid (min. 1 min.) is het bestand vervolgens opgeschoond.

Tabel 2.6 Respons niet-subsidieaanvragende besturen en scholen

	Bruto populatie	Netto populatie	Bruto respons	Netto respons	Netto respons (%)
Besturen	289	273	109	102	37%
Scholen	2.956	2.756	675	612	22%
Onderwijsassistenten en leraarondersteuners			179	159	

Bron: Evaluatie SOOL. Quickscan

Tabel 2.7 Verdeling respons niet-aanvragende besturen naar bestuursgrootte, in vergelijking met verdeling in populatie

	Respons		Populatie (besturen)	
	n	%	N	%
1 school	33	32%	361	40%
2 t/m 4 scholen	18	18%	118	13%
5 t/m 10 scholen	25	25%	157	18%
11 of meer scholen	26	26%	261	29%
Totaal	102	100%	897	100%

Bron: Evaluatie SOOL.. Quickscan, DUS-I en DUO.

Tabel 2.8 *Verdeling respons niet-aanvragende besturen naar G5, in vergelijking met verdeling in populatie*

	Respons		Populatie (besturen)	
	n	%	N	%
G5	13	13	78	9
Geen G5	89	87	819	91
Totaal	102	100	897	100

Bron: Evaluatie SOOL.. Quickscan, DUS-I en DUO.

Tabel 2.9 *Verdeling respons niet-aanvragende scholen naar G5, in vergelijking met verdeling in populatie*

	Respons		Populatie (scholen)	
	n	%	N	%
G5	48	8	175	6
Geen G5	542	92	2.716	94
Totaal	102	100	897	100

Bron: Evaluatie SOOL. Quickscan, DUS-I en DUO.

We kunnen concluderen dat we op basis van de verdeling in de respons en in elk geval de aantallen besturen, scholen en onderwijsassistenten/leraarondersteuners waarvoor een subsidie is aangevraagd een representatief beeld geven. Aangezien van de populatie onderwijsassistenten/leraarondersteuners geen achtergrondgegevens bekend is, is het niet mogelijk om voor deze groep conclusies te trekken rondom representativiteit. Hoewel de besturen en scholen via wie deze groep is uitgenodigd een representatief beeld geven, hebben we geen reden om niet aan te nemen dat dit voor de groep onderwijsassistenten/leraarondersteuners anders zou zijn, echter is dit niet met cijfers hard te maken. Het is daarom belangrijk om bij het interpreteren van de resultaten van deze groep enige voorzichtigheid te betrachten.

3 KWANTITATIEVE FOTO VAN SOOL-AANVRAGERS

In dit hoofdstuk wordt met behulp van de data uit de subsidiebestanden van DUS-I¹⁰ bekeken hoeveel aanvragen er zijn gedaan, hoeveel besturen een subsidie hebben aangevraagd en het aantal aanvragen per bestuur, alsook het verloop daarin over de afgelopen jaren waarin de regeling in werking is. Daarnaast is een analyse gemaakt van het type schoolbesturen dat een aanvraag doet in vergelijking met schoolbesturen die dat niet doen, op basis van beschikbare kenmerken (bestuursgrootte, G5 versus niet-G5).

3.1 Aantal subsidieaanvragen

In totaal is er sinds de openstelling van de subsidie voor 1.165 onderwijsassistenten en leraarondersteuners een subsidieaanvraag ingediend. Het aantal aanvragen is sinds het begin van de subsidieregeling opgelopen tot 380 in 2021. Voor 2022 zijn alleen aantallen subsidieaanvragen bekend tot en met half april en geven daarmee geen beeld van het gehele jaar.

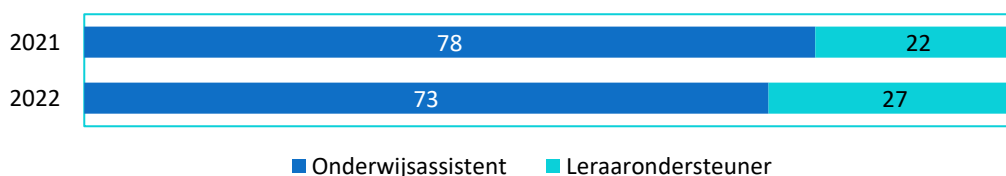
Tabel 3.1 Aantal subsidieaanvragen per jaar

	n
2019	299
2020	380
2021	380
2022*	106
Totaal	1.165

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I en DUO, besturen n=897. * Subsidieaanvragen ingediend tot half april 2022.

Sinds 2021 mag ook voor leraarondersteuners een subsidie worden aangevraagd. In 2021 was 22 procent van de aanvragen bestemd voor een leraarondersteuners; in 2022 was dit iets gestegen naar 27 procent.

Figuur 3.1 Subsidieaanvragen naar subsidiejaar en functie (%)

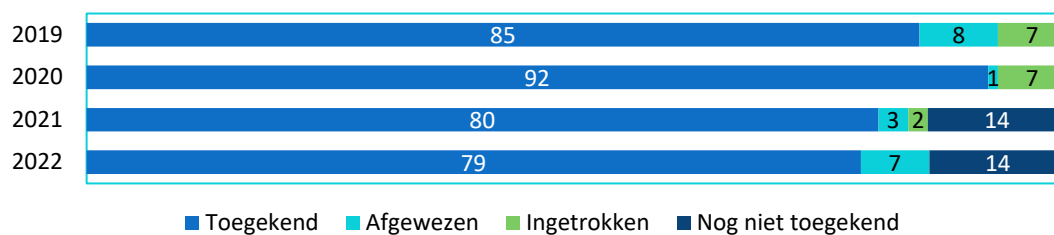
Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I, n=488.

In 2019 is 85 procent van de aanvragen toegekend, in 2020 ligt dit aandeel hoger met 92 procent. Hoewel het aandeel afgewezen en ingetrokken aanvragen in 2021 en 2022 lager ligt dan in de twee jaar daarvoor, is het aandeel toegewezen beurzen (nog) niet hoger doordat 14 procent van de aanvragen nog niet is toegekend. Dit zijn de aanvragen die op de reservelijst staan of die nog aanvullende gegevens moeten aanleveren.

¹⁰ Het subsidiebestand bevat gegevens van aanvragen gedaan tot 15 april 2022 en geven daarmee geen compleet beeld van de aanvragen gedaan in de gehele ronde van 2022.

Figuur 3.2 Subsidieaanvragen naar subsidiejaar en status (%)

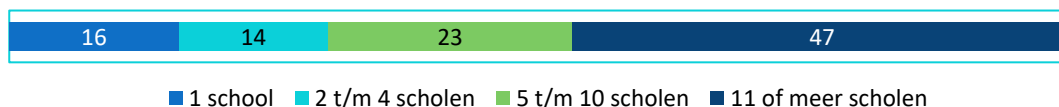

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I, n=1.165; Exclusief 89 aanvragen die dubbel zijn ingediend.

3.2 Kenmerken aanvragende besturen

Hoewel sinds 2021 niet alleen besturen maar ook samenwerkingsverbanden een subsidieaanvraag kunnen indienen, heeft maar één samenwerkingsverband van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Van alle besturen heeft 44 procent een subsidieaanvraag ingediend, 56 procent heeft dit (nog) niet gedaan. Kijken we naar de besturen die een subsidieaanvraag hebben ingediend, dan is bijna de helft hiervan een groot bestuur met 11 of meer scholen onder zich (Figuur 3.3); 16 procent van de aanvragen is gedaan door besturen waar één school onder valt.

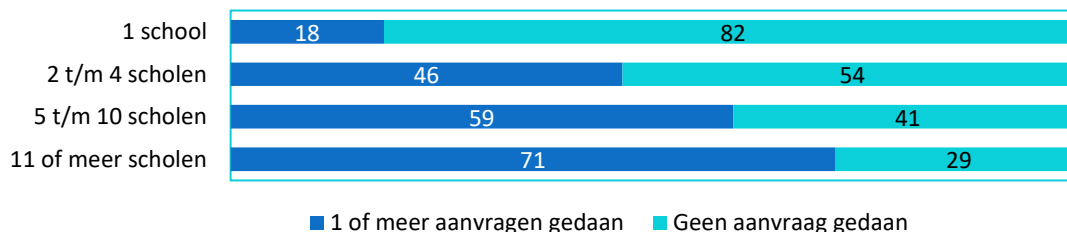
Figuur 3.3 Besturen met subsidieaanvraag, naar bestuursgrootte (%)

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I, besturen n=396.

Wanneer we de besturen die een subsidieaanvraag ingediend hebben vergelijken met de besturen die dit niet gedaan hebben (Figuur 3.4), dan zien we dat het vooral de grote besturen zijn die een subsidie aanvragen. Van de besturen met één school onder zich heeft 18 procent een subsidieaanvraag ingediend terwijl dit onder besturen met 11 of meer scholen 71 procent is.

Figuur 3.4 Aandeel besturen met minimaal 1 subsidieaanvraag naar bestuursgrootte (%)

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I en DUO, besturen n=897.

De meeste aanvragen worden gedaan door besturen uit de provincie Limburg en Noord-Holland. Besturen in Drenthe maken het minst vaak gebruik van de subsidieregeling.

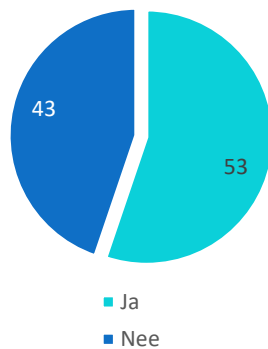
Tabel 3.2 Aandeel besturen met subsidieaanvraag naar provincie (%)

	%
Drenthe	30
Flevoland	47
Friesland	39
Gelderland	37
Groningen	44
Limburg	55
Noord-Brabant	48
Noord-Holland	53
Overijssel	47
Utrecht	44
Zeeland	43
Zuid-Holland	41

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I en DUO, besturen n=897.

Besturen in de vijf grote steden, Amsterdam, Utrecht, Almere, Den Haag en Rotterdam, hebben meer dan de helft van de aanvragen ingediend. De overige steden zijn samen goed voor 43 procent van de aanvragen.

Figuur 3.5 Aandeel besturen met subsidieaanvraag naar G5 (%)

Bron: Evaluatie SOOL, DUS-I en DUO, besturen n=897.

4 BEKENDHEID VAN EN KEUZE VOOR DE SUBSIDIEREGELING

In dit hoofdstuk gaan we in op de bekendheid van de regeling, motieven om de subsidie aan te vragen vanuit onderwijsassistenten en leraarondersteuners en de keuze om personeel aan te melden voor de subsidie. We gaan daarnaast in op de vraag of de subsidie stimuleert tot het volgen van een opleiding tot leraar.

4.1 Bekendheid met de subsidie

Aan besturen, scholen en onderwijsassistenten/leraarondersteuners die geen gebruik maken van de subsidieregeling is gevraagd in hoeverre zij wel bekend zijn met de regeling (Figuur 4.1). De bekendheid van de regeling is onder besturen en scholen groter dan onder onderwijsassistenten en leraarondersteuners. Dertien procent van de besturen en scholen geeft aan goed bekend te zijn met de regeling tegenover twee procent van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners. Van de besturen en scholen die geen aanvraag hebben ingediend geeft 42 procent aan de regeling niet te kennen. Ruim de helft van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners waarvoor geen subsidie is aangevraagd, zijn eveneens niet op de hoogte van het bestaan van de regeling.

Figuur 4.1 Bekendheid met de SOOL – niet-aanvragers (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan niet-aanvragers, besturen n=660; onderwijsassistenten n=170.

Hoewel niet expliciet gevraagd is aan de onderwijsassistenten en leraarondersteuners die een SOOL-subsidie krijgen of zij bekend zijn met de regeling, immers door de verplichting om gezamenlijk een overeenkomst op te stellen is het aannemelijk dat zij de regeling kennen, is in de quickscan door verschillende onderwijsassistenten en leraarondersteuners aangegeven dat zij niet bekend zijn met de subsidie die zij ontvangen en de voorwaarden van de subsidie. Van degenen die aan het eind van de quickscan de open vraag hebben beantwoord over de regeling (92x), geven 16 onderwijsassistenten/leraarondersteuners aan dat de subsidie door hun werkgever is geregeld en zij niet op de hoogte zijn van de subsidie.

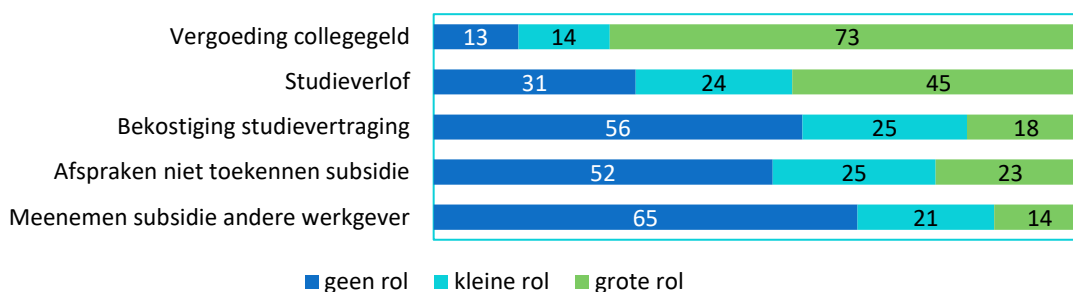
“Een aantal vragen over de subsidie waren lastig te beantwoorden omdat ik niet zelf met de subsidie te maken heb; dit wordt geheel door de stichting (mijn werkgever) afgehandeld en er is niet over voorwaarden van toekenning gesproken.”

“Ik heb eerlijk gezegd geen idee waar dit over gaat. Ik mocht een opleiding gaan doen van mijn werkgever, maar wist niet dat ik ook studieverlof kan krijgen. Op dit moment draai ik twee dagen een klas maar krijg ik geen studieverlof of extra studie-uren uitbetaald.”

4.2 Motieven om de subsidie aan te vragen

Vooraf de vergoeding van het collegegeld en het studieverlof hebben volgens onderwijsassistenten en leraarondersteuners een grote rol gespeeld in de keuze om de subsidie aan te vragen voor een opleiding tot leraar (Figuur 4.2). De afspraken over bekostiging bij eventuele studievertraging alsook afspraken bij het niet toekennen van de subsidie en de mogelijkheid tot het meenemen van de subsidie naar een andere werkgever hebben volgens (ruim) meer dan de helft van de respondenten geen rol gespeeld in de keuze voor het aanvragen van de subsidie.

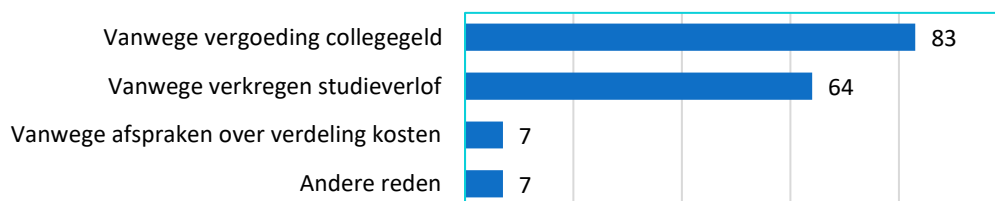
Figuur 4.2 Aspecten die een rol speelden om opleiding tot leraar te volgen met de subsidie – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=273.

Volgens de besturen die een subsidieaanvraag hebben ingediend, zijn het vooral de vergoeding van het collegegeld en het verkrijgen van studieverlof die stimuleren om de subsidie aan te vragen voor het volgen van de opleiding tot leraar.

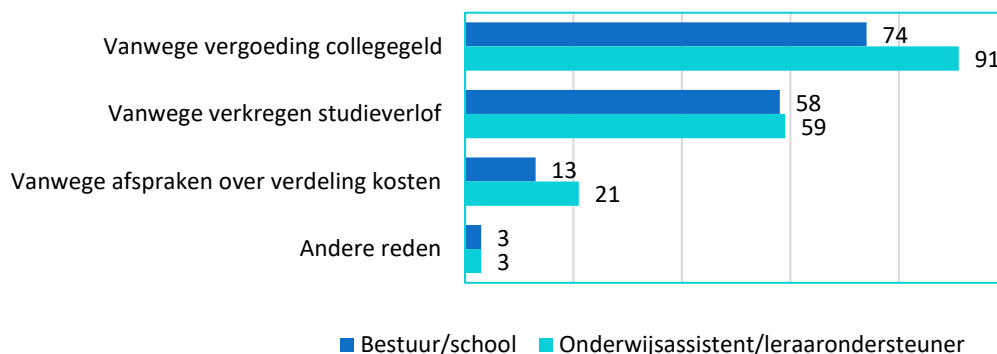
Figuur 4.3 Manier waarop de subsidie het volgen van een opleiding tot leraar stimuleert – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, besturen n=179.

Ook onder degenen die de subsidie niet hebben aangevraagd, zouden de vergoeding van het collegegeld en het verkrijgen van studieverlof een motivatie zijn om de subsidie aan te vragen voor het volgen van een opleiding tot leraar. Meer dan bij de besturen (al dan niet aanvragers) wegen onderwijsassistenten en leraarondersteuners ook de afspraken omtrent de verdeling van andere kosten dan collegegeld zoals boeken, mee in de keuze voor het aanvragen van de subsidie.

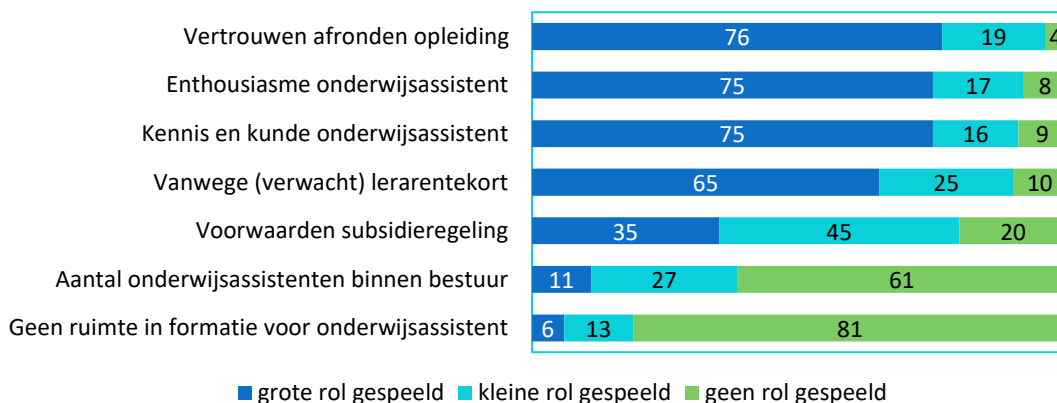
Figuur 4.4 Manier waarop de subsidie het volgen van een opleiding tot leraar stimuleert – niet-aanvragers (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan niet-aanvragers, besturen n=660; onderwijsassistenten n=170.

Wat maakt dat besturen hun onderwijsassistenten en leraarondersteuners aanmelden voor de subsidie? Drie kwart van de besturen geeft aan dat het vertrouwen in het afronden van de opleiding, het enthousiasme en de kennis en kunde een grote rol hebben gespeeld in deze keuze. In bijna twee derde van de gevallen heeft ook het (verwachte) lerarentekort hierbij een grote rol gespeeld. Het aantal onderwijsassistenten binnen het bestuur en het gebrek aan formatieruimte voor een onderwijsassistent/leraarondersteuners speelt nauwelijks mee in deze beslissing.

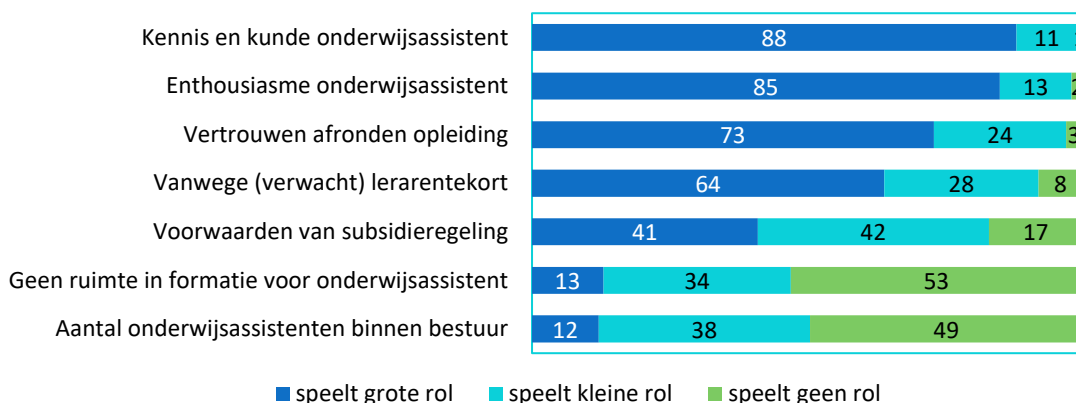
Figuur 4.5 Aspecten die een rol speelden om personeel aan te melden voor de subsidie – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, besturen n=273.

Besturen en scholen die geen onderwijsassistent of leraarondersteuner in dienst hebben die gebruik maken van de subsidie zijn dezelfde mening toebedeeld als degenen die wel een subsidie hebben aangevraagd (Figuur 4.6). Het aantal onderwijsassistenten dan wel leraarondersteuners en de formatieruimte voor onderwijsassistenten/leraarondersteuners zou bij hen iets vaker een rol spelen om een aanvraag te doen dan bij de aanvragers.

Figuur 4.6 Overwegingen om personeel aan te melden om opleiding tot leraar te volgen met subsidie – niet-aanvragers (%)

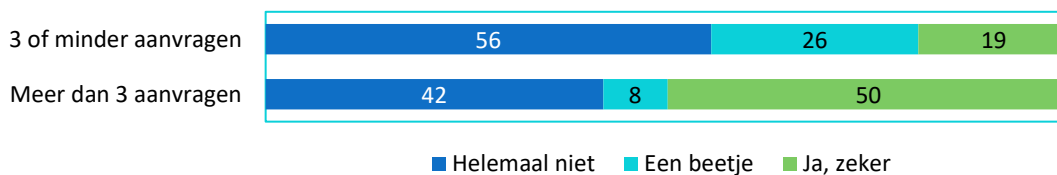

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan niet-aanvragers, besturen/scholen n=660.

Per subsidiejaar krijgen besturen maximaal drie subsidieaanvragen toegekend. Een kleine meerderheid van de besturen (52%) is bekend met deze voorwaarde. In 2019 zijn door drie besturen meer dan drie aanvragen ingediend, in 2020 werd dit door zeven besturen gedaan en in 2021 zijn door twaalf besturen meer dan drie aanvragen ingediend. Tot half april 2022 stond de teller van aantal besturen met meer dan drie aanvragen op twee. Besturen met meer dan 11 scholen onder zich vragen vaker meer dan drie beurzen aan dan kleinere besturen.

Bij besturen die meer dan drie aanvragen per jaar hebben ingediend speelt dit maximaal aan te vragen beurzen vaker een rol in de keuze voor personeel, dan bij besturen die 3 aanvragen of minder hebben gedaan.

Figuur 4.7 Het maximum van drie aanvragen per jaar heeft een rol gespeeld in keuze voor personeel – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, besturen n=265.

De meest genoemde reden waarom het maximum van drie aanvragen geen rol heeft gespeeld in de keuze voor personeel waarvoor de subsidie is aangevraagd is dat er niet meer kandidaten beschikbaar waren. Degenen waarbij het maximum van drie aanvragen wel een rol heeft gespeeld, hebben in de enquête niet heel duidelijk aangegeven waar ze dan op letten in de keuze om personeel wel of niet aan te melden voor de subsidie. Er is aangegeven dat wie het eerst komt, het eerste in aanmerking komt voor de aanvraag, maar ook dat men kijkt naar wie de grootste kans maakt op succesvol afronden van de opleiding. Waar de grote besturen het wel over eens zijn, en wat ook in de interviews onder besturen terug komt, is dat men het maximaal aantal van drie aanvragen per jaar te weinig vindt.

“Het is jammer dat er geen rekening wordt gehouden met de grootte van het bestuur en max. aantal aanvragen.”

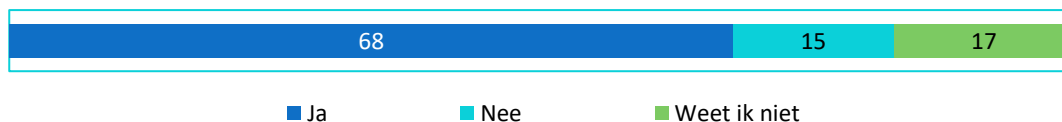
“Als er meer aanvragen mogelijk waren hadden we meer aanvragen ingediend, er was wel veel belangstelling.”

“Het maximum aantal aanvragen per bestuur loslaten en eventueel vervangen door een geschiktheidstoets om wildgroei van de aanvragen te voorkomen.”

“De subsidie mag ruimer. Max. 3 per bestuur is voor een groot schoolbestuur als de onze te weinig. We hebben een aantal mensen om die reden moeten teleurstellen wat jammer is gelet op het lerarentekort.”

Op de vraag of de subsidie het volgen van een opleiding tot leraar stimuleert, antwoordt 68 procent van de subsidieaanvragende besturen instemmend. Volgens 15 procent wordt het volgen van een opleiding tot leraar niet gestimuleerd door de subsidie.

Figuur 4.8 Subsidie stimuleert het volgen van een opleiding tot leraar – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, besturen n=265.

Onder degenen die aangeven dat zij niet vinden dat de subsidie het volgen van een lerarenopleiding stimuleert, geeft het merendeel aan dat zij wél vinden dat de subsidie ondersteunend en vaak het een extra duwtje in de rug is. Intrinsieke motivatie vinden veel besturen een grotere motivatie dan de subsidie(voorwaarden).

“De motivatie moet bij de medewerker van binnen aanwezig zijn. De subsidie ondersteunt alleen.”

“Onze onderwijsassistenten wilden zelf al de opleiding tot leraar volgen. Ik ben op zoek gegaan naar subsidies en kwam deze subsidie tegen. De subsidie was niet de aanleiding om de opleiding hierdoor te starten, maar mooi meegenomen. Het is fijn dat er niet alleen een subsidie is voor leerkrachten (lerarenbeurs), maar ook voor het overige personeel.”

“Het moet vooral het eigen verlangen zijn, die de medewerkers er toe zetten om de opleiding tot leraar te gaan volgen. Dat er nu meer financiële ruimte is, is wel goed voor het stimuleren vanuit de werkgever om die stap te zetten. Zeg maar het laatste duwtje.”

Onder de niet-aanvragers is men meer overtuigd dat de subsidie het volgen van een opleiding tot leraar stimuleert (Figuur 4.9). Alle responderende onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn van mening dat de subsidie zeker stimuleert om een opleiding tot leraar te volgen.

Figuur 4.9 Subsidie stimuleert het volgen van een opleiding tot leraar – niet-aanvragers (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan niet-aanvragers, besturen n=660; onderwijsassistenten n=170.

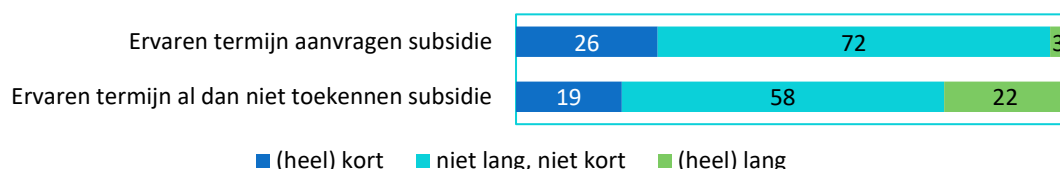
5 ERVARINGEN MET DE SUBSIDIEAANVRAAG

De subsidieaanvraag staat in dit hoofdstuk centraal. Hoe heeft men de aanvraagprocedure en de administratieve lasten ervaren en hoe kijkt men terug op de termijn van aanvragen en toekennen? Wie heeft het initiatief genomen om de subsidieaanvraag in te dienen? En hoe tevreden is men over de verschillende onderdelen van de subsidie en de subsidie als geheel?

5.1 De aanvraagprocedure

Over de termijn die staat voor het aanvragen en toekennen van de subsidie zijn besturen niet uitgesproken positief of negatief. Een kwart vindt de termijn voor het aanvragen van de subsidie (heel) kort maar bijna drie kwart geeft aan dat ze deze termijn niet lang maar ook niet kort vinden. Wat betreft de termijn voor al dan niet toekennen van de subsidie geeft een op de vijf besturen aan dit (heel) lang te vinden duren, een even groot deel geeft aan dat dit (heel) kort duurt.

Figuur 5.1 Ervaren termijn voor het aanvragen en toekennen van de subsidie – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=274.

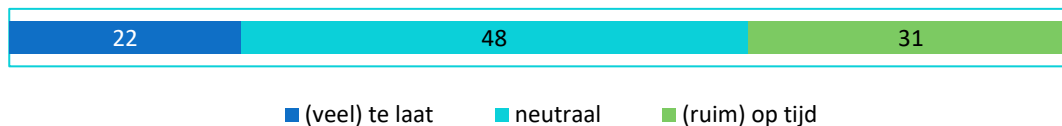
Wat betreft de ervaren lange termijn tussen aanvragen en toekennen van de subsidie geeft een aantal onderwijsassistenten/leraarondersteuners aan dat zij de financiële onzekerheid die dit met zich mee brengt, lastig vinden.

“De aanvraagprocedure moet veel eerder kunnen. Ik wist al een jaar dat ik na mijn onderwijsassistent opleiding, direct de pabo wilde doen. Alles stond al vast. Het geld, was voor mij een belangrijke rol. Als onderwijsassistent verdien je niet veel. Dan is het belangrijk om ver van te voren te weten hoe je dat financieel gaat doen als gezin.”

“Het zou heel fijn zijn als de toekenning er is voordat je met de opleiding begint. Dit in verband met de stress die het meebrengt als de subsidie niet toegekend wordt. Veel mensen kunnen in dat geval de opleiding niet zelf bekostigen.”

Een voorwaarde voor het aanvragen van de subsidie is dat men al gestart moet zijn met de opleiding tot leraar. Bijna een derde van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners geeft aan dat dit (ruim) op tijd is. Echter, een op de vijf geeft aan dat zij dit (veel) te laat vinden.

Figuur 5.2 Oordeel over aanvraag subsidie na start opleiding – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quicksan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=531.

Degenen die dit (veel) te laat vinden geven aan dat er praktische problemen spelen bij toekenning ná start van de opleiding, omdat het inschrijfbewijs van de opleiding regelmatig op zich laat wachten:

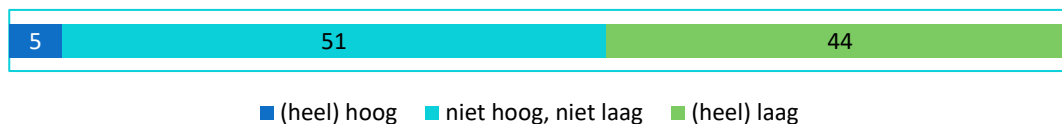
“Het bewijs van inschrijving ontvingen wij later van een betreffende opleiding dan de sluitingstermijn van de betreffende subsidieperiode. Dit was erg vervelend. Wellicht is het handiger om subsidie te verstrekken per schooljaar en niet per tijdvak.”

“Het duurt vaak vrij lang voordat de medewerker het formele inschrijfbewijs van de hogeschool ontvangt en pas dan kan de subsidie worden aangevraagd en dan duurt het in bijna alle gevallen ook maximaal 12 weken voordat de subsidie wordt toegekend. Dit moeten we dan allemaal met terugwerkende kracht gaan verrekenen en soms loopt dit over het kalenderjaar heen en dat is erg lastig.”

“Het zou handig zijn om in augustus al antwoord te krijgen of je de subsidie krijgt zodat ik de boeken kan bestellen.”

Een van de voorwaarden bij het opstellen van de subsidieregeling was om de administratieve lasten laag te houden. Volgens een ruime meerderheid van de aanvragende besturen is de regeling hierin geslaagd. Vijf procent geeft aan dat zij de administratieve lasten van de aanvraagprocedure hoog tot heel hoog vinden.

Figuur 5.3 Beoordeling administratieve lasten aanvraagprocedure – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quicksan aanvragers besturen; n=274.

Alles bij elkaar genomen zijn besturen in meerderheid (60%) positief over de aanvraagprocedure.

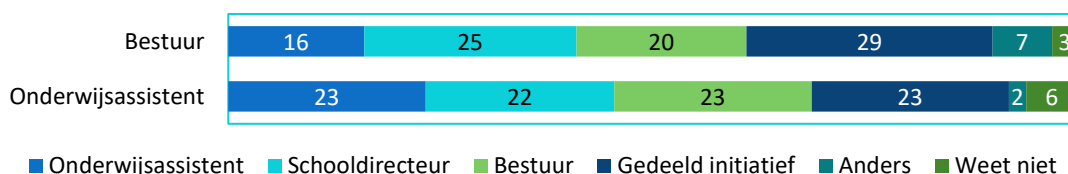
Figuur 5.4 Beoordeling aanvraagprocedure in het algemeen – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=274.

De regeling is zo opgezet dat besturen en samenwerkingsverbanden de subsidieaanvraag moeten indienen. Figuur 5.5 laat zien dat het initiatief tot het doen van de aanvraag niet alleen bij de besturen ligt. Zowel besturen als onderwijsassistenten en leraarondersteuners geven aan dat het initiatief vrijwel even vaak een gezamenlijk initiatief is van de onderwijsassistent/leraarondersteuner, de schooldirecteur en het bestuur als dat het een initiatief van de afzonderlijke drie partijen is.

Figuur 5.5 Initiatief van subsidie-aanvraag – besturen en onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

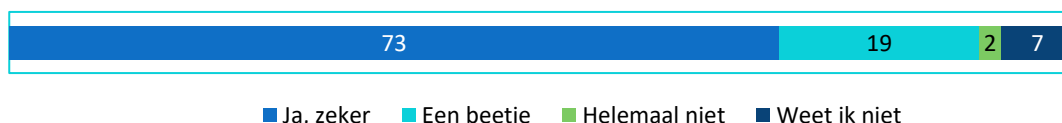

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, besturen n=274; onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=532.

5.2 Bekendheid met en tevredenheid over de subsidievoorwaarden

Wat betreft de communicatie van de voorwaarden van SOOL is drie kwart van de besturen van mening dat deze duidelijk gecommuniceerd zijn (Figuur 5.6). Twee procent geeft aan dat de voorwaarden helemaal niet duidelijk zijn gecommuniceerd.

Figuur 5.6 Voorwaarden SOOL duidelijk gecommuniceerd – besturen(%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=273.

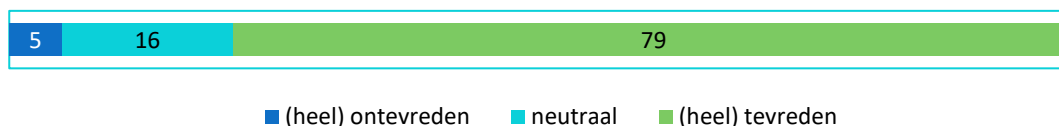
Uit de open antwoorden gegeven door de onderwijsassistenten en leraarondersteuners aan het eind van de quickscan komt, zoals eerder aangegeven, naar voren dat subsidievoorwaarden niet bij iedereen bekend zijn.

“Ik wist niet dat er ruimte is voor studieboeken. Deze heb ik persoonlijk aangeschaft. Daarnaast neem ik nu onbetaald verlof op om de studie te behalen. Er is niets gezegd over studieverlof.”

“Vooraf was er nergens te lezen dat er studieu- ren uitbetaald moeten worden(studieverlof). Dit heb ik later pas via personeelszaken te horen gekregen. Het was fijn geweest als dit van te voren duidelijk was.”

Onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn in grote getale positief gestemd over de tegemoetkoming in de kosten van collegegeld, boeken en studieverlof (Figuur 5.7).

Figuur 5.7 Tevredenheid tegemoetkoming in kosten collegegeld, boeken, studieverlof – onderwijsassistenten/leraarondersteuners(%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=471.

Wel geeft een aantal onderwijsassistenten en leraarondersteuners aan dat het voor hen onbekend is waar de subsidie precies aan is besteed.

“Ik heb zelf geen zicht op de uitgaven ervan. Kan ik nog wat declareren of een extra verlof dag opnemen? Blijft er geld liggen of is het op? Kan ik reiskosten nog vergoeden etc.”

“Het zou fijn zijn om te weten te komen wat er gebeurd met het geld als de 5.000 euro per jaar niet op gaan. Mag de school het overgebleven geld naar het volgende jaar meenemen of wat gebeurt hiermee?”

“Ik zou graag zelf de subsidie overhandigd krijgen in plaats van dat ik alles moet declareren bij mijn werkgever. Waar gaat de rest van het geld naartoe? Ik heb twee werkdagen moeten inleveren, waardoor ik nog maar net rond kan komen. Zou die subsidie daar niet een deel van kunnen opvangen? Met alleen mijn declaraties komt dat geld niet op.”

“Geen idee of subsidie toereikend is. Geen zicht op, school betaalt alles. .”

Uit de interviews met onderwijsassistenten en leraarondersteuners blijkt dat het ook anders kan.

Dat er waarschijnlijk niet heel veel geld overblijft als de studiekosten en de verlofuren zijn vergoed met de subsidie, blijkt wel uit de interviews met besturen en de gegeven open antwoorden aan het eind van de quickscan.

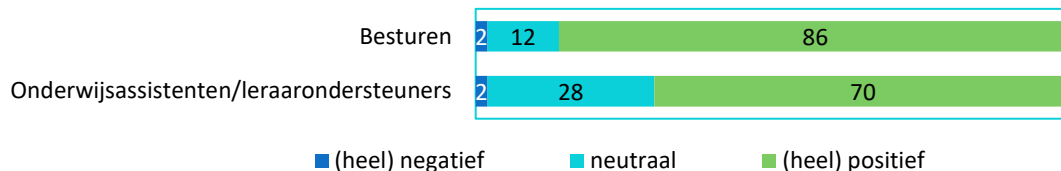
“De subsidievergoeding gaat sowieso op aan alle vervangers die ik moet regelen, studiekosten, boeken.”

“Met deze bijdrage worden natuurlijk niet alle kosten gedekt die ook vanuit school worden gemaakt om deze collega's te ondersteunen en begeleiden. Het lijkt veel geld maar er moet geld bij.”

“Het subsidiebedrag zou de totale kosten van de opleiding en grotere doorbetaling bij verlof kunnen faciliteren. Op dit moment moeten we als bestuur geld erop toelagen, om te zorgen dat wij de kandidaten kunnen uitbetalen terwijl zij betaald studieverlof genieten. De subsidie voorziet hierin tekort. De meeste kandidaten moeten rekening houden met een gezin en vaste lasten, dus kunnen niet onbetaald studeren of stage volgen.”

Besturen en onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn over de subsidie als geheel zeer positief.

Figuur 5.8 Oordeel over subsidie in zijn algemeenheid – besturen en onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen n=273; onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=515.

In de open vragen aan het eind van de quickscan geven besturen en onderwijsassistenten ook aan dat zij hopen dat de subsidie voortgezet wordt.

“Hele laagdrempelige manier voor enthousiaste onderwijsassistenten om zich verder te scholen en aan een school te binden.”

“Fijn dat deze mogelijkheid er is. Voor een aantal collega's draagt dit echt bij aan kansengelijkheid die eerder gemist is.”

“Vooral nog niet stoppen met deze subsidie. Wordt bij ons veel ingezet om intern personeel de kans te geven zich verder te ontwikkelen en het kan helpen bij de mensen die niet in aanmerking komen voor de zij-instroom om toch gesubsidieerd de opleiding af te ronden.”

6 SUBSIDIEOVEREENKOMST

Centraal in dit hoofdstuk staat de subsidieovereenkomst die een vast onderdeel is van de subsidieaanvraag. Aan bod komen of er een overeenkomst is gemaakt, welke afspraken hierin opgenomen zijn en of deze afspraken worden nagekomen. Daarnaast wordt besproken in hoeverre men het terecht vindt dat deze afspraken gemaakt worden.

6.1 Vastgelegde afspraken

Zoals in de inleiding van dit rapport besproken is, moet in de verplichte overeenkomst tussen bestuur en onderwijsassistent/leraarondersteuner minimaal afspraken opgenomen zijn over het aantal uur studieverlof, wie de overige kosten draagt, wie de kosten draagt bij studievertraging en wat er gebeurt als de subsidie niet wordt toegekend. Zeven procent van de besturen (Figuur 6.1) geeft aan dat zij geen overeenkomst hebben opgesteld.

Figuur 6.1 Overeenkomst opgesteld – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=271.

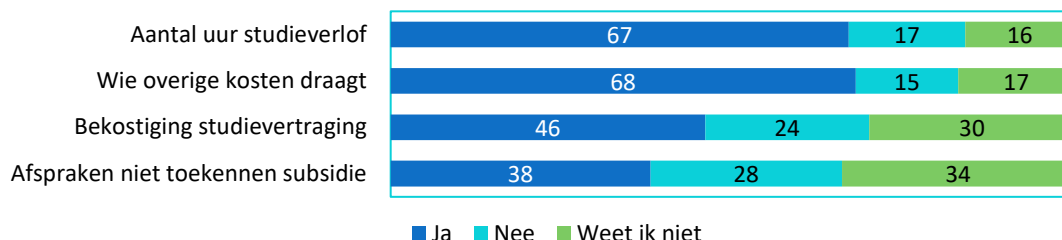
Uit de interviews met besturen en de open antwoorden in de quickscan wordt niet duidelijk welke afspraken men precies maakt voor het geval de subsidie niet wordt toegekend, omdat men er over het algemeen vanuit gaat dat de subsidie toegekend wordt. Een aantal besturen geeft aan dat de studiekosten die niet vergoed worden door de subsidie, door het bestuur betaald worden. Over het terugbetalen van deze kosten bij veranderen van werkgever of bij het stoppen met de opleiding maakt men wel afspraken.

“Het subsidiebedrag wordt gebruikt voor studiekosten en voor vervanging. Extra kosten kunnen ook nog worden gedeclareerd, maar dit is nog niet van toepassing geweest. En we hebben een terugbetalingsplicht mochten ze het niet gaan halen. Maar de afhaker heeft niet terugbetaald, want hij had echt een goede reden om te stoppen met de opleiding.”

“In de overeenkomst hebben we toegevoegd dat je na afronding van de opleiding blijft met een staffel met hoe langer je blijft, hoe minder je hoeft terug te betalen. En als mensen overgaan naar een andere werkgever, dan neemt die de kosten over (alleen meerbedrag, dus extra kosten bovenop de subsidie).”

Onderwijsassistenten en leraarondersteuners (Figuur 6.2) geven in meerderheid aan dat het aantal uur studieverlof en wie de overige kosten (naast collegegeld en boeken) draagt, is vastgelegd. Afspraken vastleggen over de bekostiging bij studievertraging en bij het niet toekennen van de subsidie is minder gangbaar en daarnaast minder bekend bij de onderwijsassistent/leraarondersteuner of dit is gebeurd.

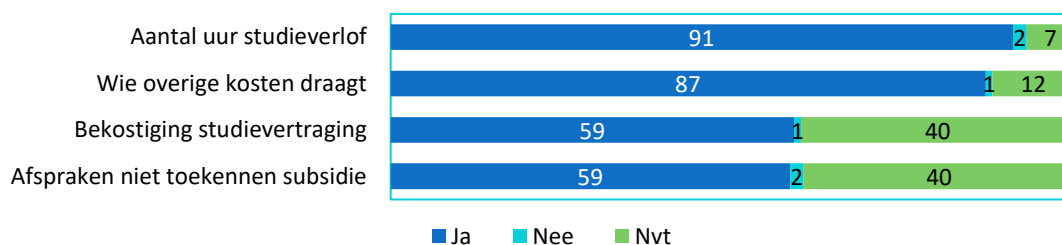
Figuur 6.2 Afspraken vastgelegd in overeenkomst – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quicksan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=530.

Mogelijk heeft die onbekendheid over de al dan niet vastgelegde afspraken over de bekostiging bij studievertraging en bij het niet toekennen van de subsidie te maken met dat dit (nog) niet speelt: 40 procent van de onderwijsassistenten/leraarondersteuners (Figuur 6.3) geeft aan dat deze afspraken niet van toepassing zijn. Voor wat betreft het nakomen van de gemaakte afspraken over aantal uur studieverlof en het dragen van de overige kosten zijn bijna alle onderwijsassistenten en leraarondersteuners positief gestemd.

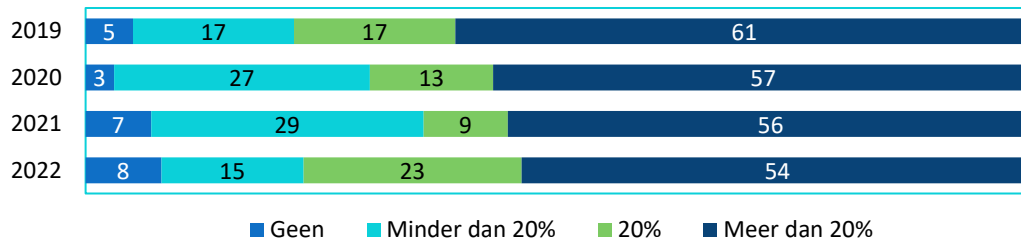
Figuur 6.3 Vastgelegd afspraken ook nagekomen – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quicksan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=356-200.

In het eerste subsidiejaar, 2019, bestond het betaalde studieverlof, ongeacht aanstellingsomvang en opleidingstype, uit minimaal acht uur. In latere jaren is dit aangepast naar minimaal twintig procent van de aanstellingsomvang. In de jaren 2020, 2021 en 2022 geldt volgens een meerderheid van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners dat dit minimale percentage studieverlof ook is afgesproken.

Figuur 6.4 Percentage verlof per week als aandeel van betrekkingssomvang, naar subsidiejaar – onderwijsassistenten/leraarondersteuners(%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=298.

Uit de interviews met besturen blijkt dat het afspreken van een minimum aantal uur studieverlof niet altijd nodig hoeft te zijn.

“Iedere student is anders. Het zou genoeg moeten zijn dat je zegt dat je voldoende ruimte moet geven en dat je dat per studenten wat flexibeler kan inregelen binnen de eigen organisatie.”

“Je hebt voor ogen dat die opleiding wordt afgerond.”

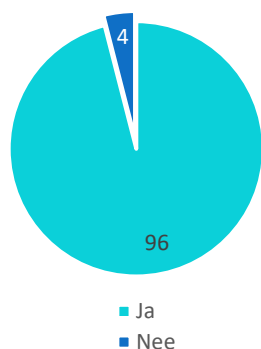
Een ander bestuur geeft in een interview aan met de huidige voorwaarden omtrent studieverlof flexibel om te springen.

“Het minimale van 20 procent houden we aan. Moet de student toch weg voor een proef of toelatingsdingen dan is ze er gewoon niet. Daar zijn we coulant in. In overleg met student wordt bepaald wanneer studieverlof wordt opgenomen. Wanneer er een stagedag is, is ze er ook niet.”

Bijna alle onderwijsassistenten en leraarondersteuners die studieverlof krijgen, geven aan dat de gemaakte afspraken hierover ook worden nagekomen. Vier procent geeft aan dat zij minder studieverlof krijgen dan is afgesproken.

Figuur 6.5 Aantal uur verlof in overeenstemming met afspraken – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners(%)

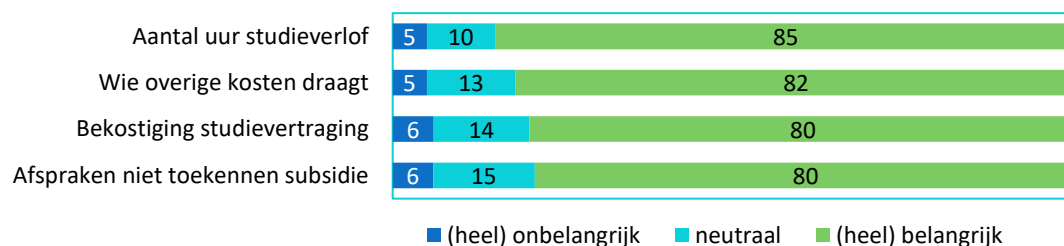

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=311.

6.2 Oordeel over de vastgelegde afspraken

Op de vraag of het belangrijk is om de verschillende afspraken vast te leggen, geeft een ruime meerderheid van onderwijsassistenten en leraarondersteuners een instemmend antwoord (Figuur 6.6). Vijf tot zes procent geeft aan het vastleggen van deze afspraken niet belangrijk te vinden.

Figuur 6.6 Mate van belangrijkheid dat afspraken ook worden vastgelegd – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=525.

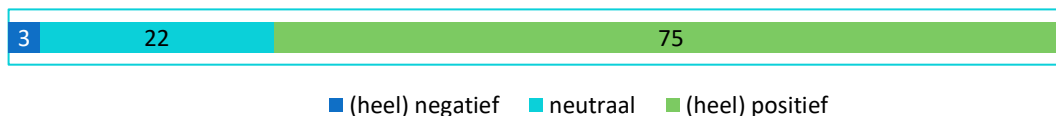
De meerderheid van de besturen (Figuur 6.7) oordeelt positief over de afgesloten overeenkomst. Onder onderwijsassistenten/leraarondersteuners (Figuur 6.8) is dit aandeel met 75 procent hoger.

Figuur 6.7 Oordeel over afgesloten overeenkomst – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=253.

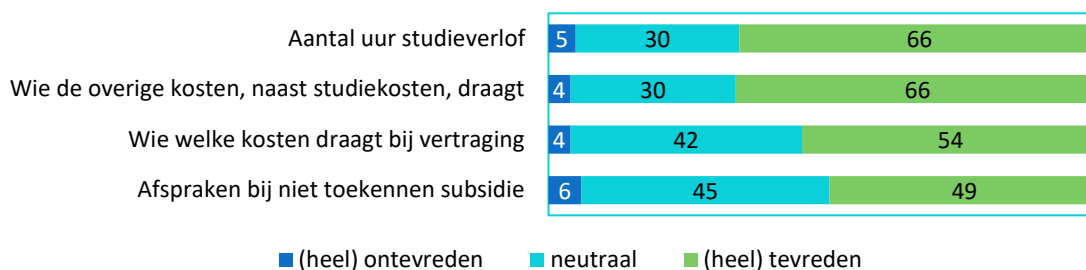
Figuur 6.8 Oordeel over afgesloten overeenkomst – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers onderwijsassistenten/leraarondersteuners; n=470.

Besturen zijn vooral tevreden over de afspraken omtrent het aantal uur studieverlof en wie de overige kosten draagt: ruim de helft van de besturen is hier (heel) tevreden over. Minder tevreden, maar nog altijd bijna de helft, zijn besturen over de afspraken bij het niet toekennen van de subsidie.

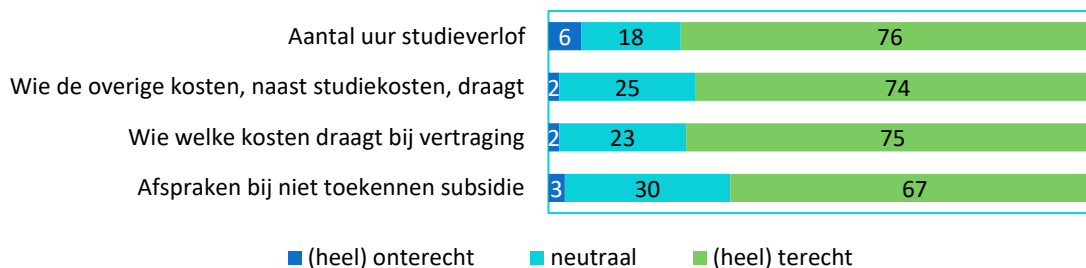
Figuur 6.9 Tevredenheid over gemaakte afspraken in overeenkomst – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=247.

Drie kwart van de besturen vindt het terecht dat er afspraken worden gemaakt over het aantal uur studieverlof, wie de overig kosten draagt, wie de kosten bij studievertraging draagt en wat er gebeurt als de subsidie niet wordt toegekend.

Figuur 6.10 Oordeel over gemaakte afspraken in overeenkomst – besturen (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers besturen; n=247.

Besturen die van de mogelijkheid gebruik gemaakt hebben om aan het eind van de quickscan extra informatie te delen over de overeenkomst (105x) geven in meerderheid aan dat zij het logisch vinden om een overeenkomst voor de subsidie af te sluiten en dat de overeenkomst voor alle partijen duidelijkheid schept.

“Het is fijn om aan de voorkant heldere afspraken te maken m.b.t. verwachtingen/verplichtingen. Je biedt onderwijsassistenten de kans om (deels) in werktijd en vanuit het bestuur een opleiding te volgen. Het mag dan best duidelijk zijn dat er dan ook verwachtingen liggen t.a.v. het succesvol afronden van de opleiding.”

“Je kan hier met elkaar maatwerk afspraken vastleggen en dit zorgt voor duidelijkheid.”

“Het is belangrijk om afspraken vast te leggen over het studieverlof en de opleiding, dat doen we eigenlijk bij alle 'duurdere' trainingen.”

Degenen die dit (nog) niet hebben gedaan geven aan dat zij niet wisten dat dit moest of hebben mondeling of minder formele afspraken gemaakt.

“Er is geen overeenkomst met handtekening. Wel is e.e.a. per mail toegezegd. Ik was hiervan niet op de hoogte. We voldoen wel aan de voorwaarden maar moeten deze dus nog in een overeenkomst vastleggen. Gaan we als nog doen.”

“We hebben de afspraken rondom studiekosten en studieverlof mondeling gemaakt en via mail bevestigd. Niet een daadwerkelijke overeenkomst gesloten.”

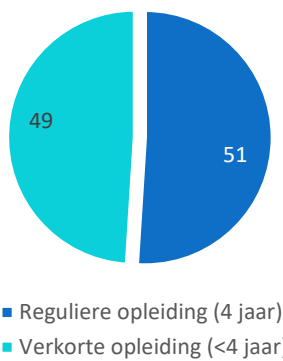
7 DE OPLEIDING TOT LERAAR: KENMERKEN EN ERVARINGEN

In dit hoofdstuk kijken we naar de opleiding die gevolgd wordt door de onderwijsassistenten en leraarondersteuners met de subsidie. Hoe lang was men al bezig met de opleiding toen de subsidie werd aangevraagd? Hoe wordt de studielast en het niveau van de opleiding ervaren? Ook het aantal studie-uren besteed aan de opleiding en de kans op afronden van de opleiding komen aan bod in dit hoofdstuk.

7.1 Kenmerken van de gevolgde opleiding

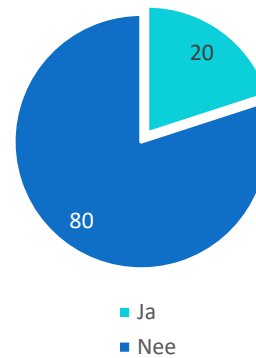
De helft van de respondenten geeft aan dat de opleiding die zij volgen met de subsidie een reguliere opleiding van vier jaar is. Een even groot aandeel volgt de opleiding in de verkorte variant. Een op de vijf onderwijsassistenten en leraarondersteuners geeft aan dat de gevolgde opleiding modulair opgebouwd is, dat wil zeggen uit losse modules bestaat.

Figuur 7.1 Type gevolgde opleiding (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=532.

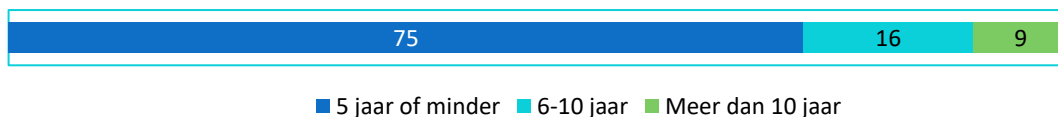
Figuur 7.2 Modulaire opleiding (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=532.

Kijken we naar het aantal jaar dat men in het onderwijs werkzaam is (Figuur 7.3), dan zijn het voornamelijk startende onderwijsassistenten en leraarondersteuners (75%) waarvoor een subsidie is aangevraagd.

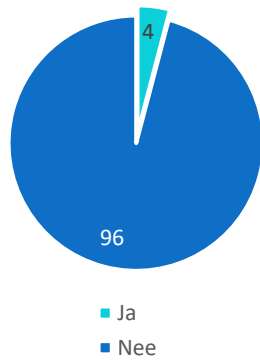
Figuur 7.3 Aantal jaar werkzaam in het onderwijs – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=513.

Aan onderwijsassistenten en leraarondersteuners zonder SOOL-subsidie is gevraagd of zij wel een opleiding tot leraar volgen. Een enkeling (4%) volgt de opleiding, zonder ook een andere subsidie.

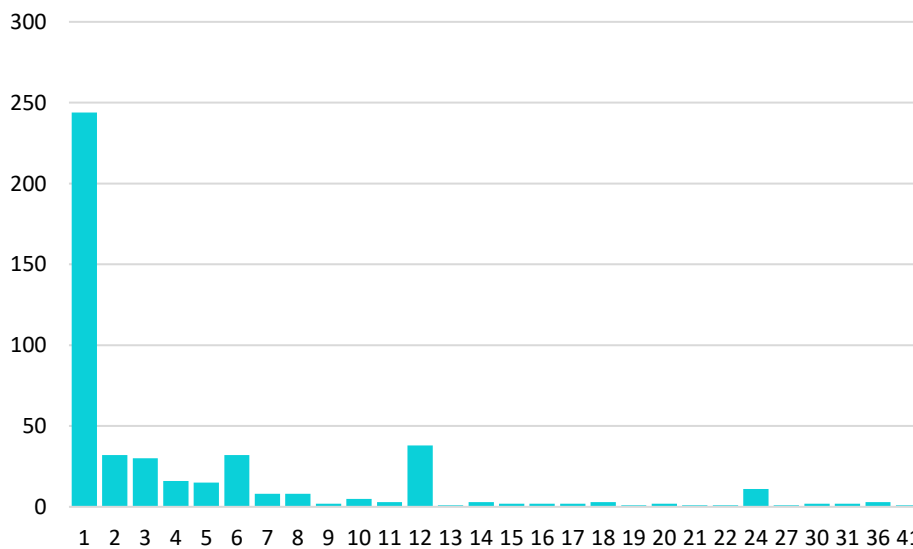
Figuur 7.4 Volgt een opleiding tot leraar (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan niet-aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=170.

De subsidie wordt alleen toegekend als men een bewijs van inschrijving bij de opleiding kan overleggen. Figuur 7.5 laat zien dat het merendeel van de onderwijsassistenten/leraarondersteuners vlak voor de aanvraag begonnen is met de opleiding. De piek na een jaar heeft er mogelijk mee te maken dat men in een bepaalde subsidieronde geen subsidie toegekend heeft gekregen en op de reservelijst is komen te staan voor het volgende jaar.

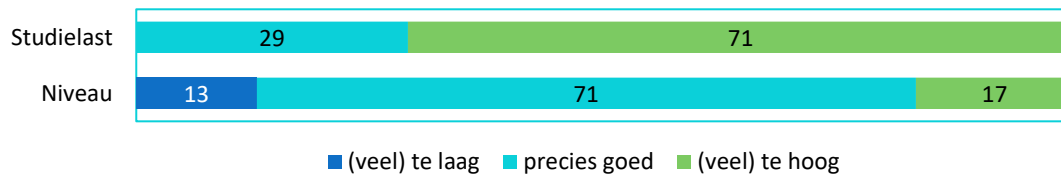
Figuur 7.5 Aantal maanden bezig toen subsidie werd aangevraagd – onderwijsassistenten/leraarondersteuners (aantal)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=471.

De studielast van de opleiding tot leraar wordt door 71 procent van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners als (veel) te hoog ervaren. Het niveau van de opleiding is volgens een even groot aandeel precies goed.

Figuur 7.6 *Ervaren studielast en niveau van opleiding tot leraar – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners (%)*

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten n=532.

In de open antwoorden aan het eind van de quickscan en in de interviews geven onderwijsassistenten en leraarondersteuners aan dat de studielast onder andere als hoog ervaren wordt omdat zij de stof als veel ervaren en niet altijd vinden aansluiten bij de praktijk en bij waarvoor de studenten de opleiding zijn gaan volgen: didactiek en omgaan met ouders.

“De opleiding is zo breed en te gefocust op de kunstvakken en zaakvakken dat het zijn doel voorbij schiet. Ik ben de PABO gaan volgen om de didactiek te beheersen van de hoofdvakken taal, rekenen, handschrift en pedagogiek. Maar soms heb ik het gevoel dat ik op de kunstacademie en toneelschool zit. Het schiet soms echt zijn doel voorbij. Ik heb liever dat ik meer kennis meekrijg over hoe om te gaan met ouders en moeilijke situaties. Handvatten die je als leerkracht kan inzetten op het moment dat je het nodig hebt. Begrijp mij niet verkeerd, ook kunstvakken vind ik belangrijk, maar wat ik er nu allemaal voor moet doen is meer dan wat ik voor de hoofdvakken moet doen.”

“Veel te grote studielast. Veel onnodige onderdelen. Te weinig aandacht voor didactiek en differentiatie. Te veel aandacht voor het ontwerpen van lessen, cultuur, muziek etc.”

“Als je als 37-jarige op een deeltijdopleiding komt, verwacht je echt meer dan wat ik nu krijg. De vakken beeldend en muziek zijn echt niet serieus te noemen. Kinderliedjes zingen, lessen over klei die afgebakken moet worden in de oven (die geen enkele school nog heeft), zelf knutselwerkjes maken en ga zo maar door. Bijvoorbeeld muziek zou je toch moeten kunnen afvinken met een assessment (Ik bespeel zelf ook instrumenten). En de docenten zouden veel meer moeten aansluiten bij de basisschool van nu. Van alles wat ons geleerd wordt zie ik weinig terug; verschillende werkvormen aanbieden, differentiatie, stimulerende leeromgeving etc.”

“Ik vind het erg jammer dat de opleiding in (mijn beleving) niet altijd aansluit bij de praktijk. Ik mis theorie en lessen op het gebied van oudercontact en registratie (zorgzuil, groepsplan).”

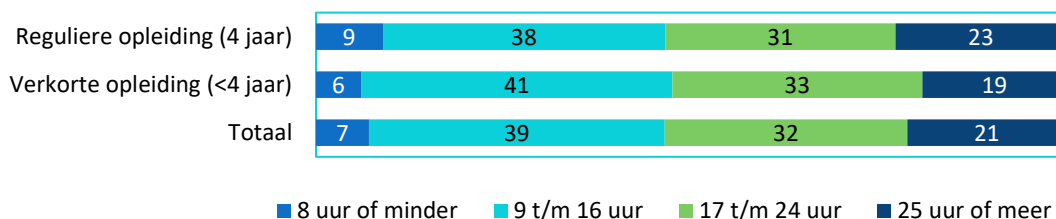
Waar ook veel onderwijsassistenten en leraarondersteuners een opmerking over hebben gemaakt, is dat de opleiding tot leraar geen rekening houdt met de kennis en ervaring die al is opgedaan in de praktijk.

“Ik ben van mening dat er bij de opleiding meer gekeken kan worden naar de werkervaring van de studenten. In mijn geval heb ik al een HBO-opleiding afgerond en werk ik al een aantal jaar in het onderwijs waarvan ook een aantal al volledig voor de klas. Ik heb hierin het idee dat de opleiding niet altijd aansluit bij de ontwikkel/leerpunten die ik heb. Al zie ik ook in dat het lastig is om dit per student te bekijken.”

“Zelf werk ik al meer dan 20 jaar als onderwijsassistent in het onderwijs en heb al heel wat praktijkervaring. Ik vind het jammer dat er geen aparte opleiding is voor dit soort mensen zodat er gericht gekeken kan worden naar wat zo'n persoon nog moet leren. Dus meer een studie op maat. Nu moet ik naast mijn werk ook extra stage lopen wat naar mijn mening echt overbodig is. Die tijd steek ik liever in iets anders.”

Kijken we naar het aantal studie-uren per week dat onderwijsassistenten en lerarenopleiders besteden aan hun studie, dan is er geen noemenswaardig verschil naar type opleiding.

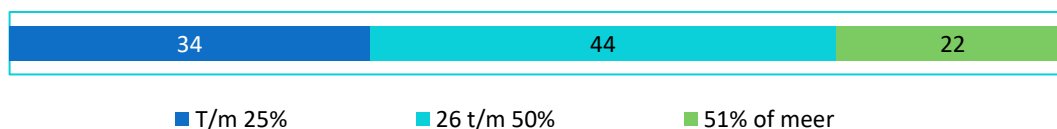
Figuur 7.7 Aantal studie-uren per week naar soort opleiding – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten n=468.

Wanneer we het aantal uren studieverlof dat onderwijsassistenten/leraarondersteuners krijgen vergelijken met het aantal uur dat zij per week besteden aan de opleiding tot leraar (Figuur 7.8), dan zien we dat een derde van de studenten maximaal 25 procent van hun studietijd in de vorm van studieverlof krijgen. Bijna de helft van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners krijgt voor een kwart tot de helft van hun studie-uren per week studieverlof. Een op de vijf krijgt voor minimaal de helft van hun studie-uren verlof. Kijken we naar het gemiddelde (met de groep zonder studieverlof buiten beschouwing gelaten) dan blijken de studenten gemiddeld 40 procent van hun studietijd als verlof van hun werkgever te krijgen.

Figuur 7.8 Aandeel studieverlof ten aanzien van de studie-uren per week – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten n=468.

Bijna alle onderwijsondersteuners en leraarondersteuners schatten hun kans op afronden van de opleiding tot leraar heel hoog in. Drie procent geeft zichzelf een (heel) kleine kans dat de opleiding succesvol wordt afgerond. Vaakst genoemde redenen hiervoor zijn de combinatie van de opleiding met het privéleven, persoonlijke omstandigheden en combinatie van opleiding met werk.

Figuur 7.9 Ingeschatte kans op afronden opleiding tot leraar – onderwijsassistenten/ leraarondersteuners (%)

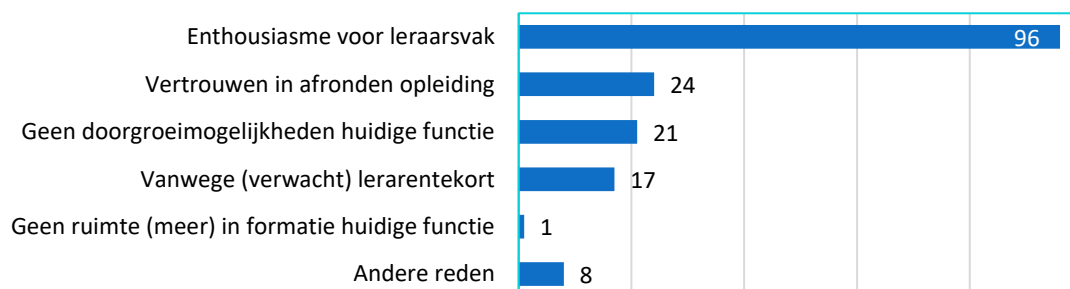

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten n=482.

7.2 Redenen om te kiezen voor de opleiding tot leraar

Verreweg de meest genoemde reden om de opleiding tot leraar te volgen noemen onderwijsassistenten en leraarondersteuners het enthousiasme voor het leraarsvak (Figuur 7.10). Een kwart geeft aan dat het vertrouwen in het kunnen afronden van de opleiding een reden was om de opleiding te gaan volgen. Een op de vijf geeft aan dat het gebrek aan doorgroeimogelijkheden binnen de huidige functie een reden was om de opleiding tot leraar te gaan volgen.

Figuur 7.10 Reden om opleiding tot leraar te volgen volgens onderwijsassistenten/leraarondersteuners – (%)

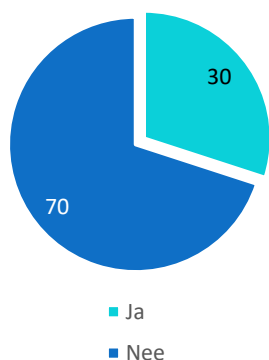

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=532.

Bijna een derde van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners geeft aan dat men getwijfeld heeft over het volgen van de opleiding tot leraar. Bij meer dan de helft van de twijfelaars (63%) is deze twijfel door de kans op subsidie kleiner geworden.

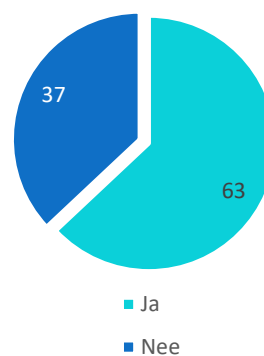

Figuur 7.11 Getwijfeld over volgen opleiding tot leraar (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=523.

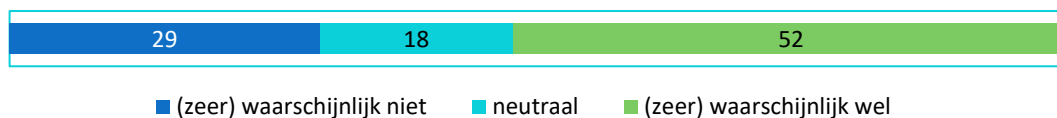
Figuur 7.12 Twijfel kleiner door kans op subsidie (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=155.

Hoewel iets meer dan de helft van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners aangeeft dat zij de opleiding tot leraar ook zouden zijn gaan volgen zonder kans op subsidie, geeft 29 procent aan dat zij dit zonder kans op subsidie niet zouden zijn gaan doen.

Figuur 7.13 Opleiding tot leraar volgen zonder kans op subsidie – niet-aanvragers (%)

Bron: Evaluatie SOOL, Quickscan aanvragers, onderwijsassistenten/leraarondersteuners n=519.

8 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In dit laatste hoofdstuk maken we de balans op. Met de evaluatie is antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. In het eerste deel van dit hoofdstuk lopen we die systematisch na. In het tweede deel formuleren we een aantal aanbevelingen.

8.1 Conclusie

Is de regeling voldoende bekend bij alle doelgroepen?

In totaal is er sinds de start van de regeling voor 1.165 onderwijsassistenten en leraarondersteuners een SOOL-aanvraag ingediend, hiervan is zo'n 85 tot 90 procent toegekend. Slechts een klein deel is daadwerkelijk afgewezen, vaker is het zo dat een aanvraag wordt ingetrokken of dat de toekenningsprocedure nog niet is afgerond. Van alle po-besturen heeft inmiddels 44 procent één of meerdere aanvragen ingediend, grote besturen vaker dan de kleinere (éénpitters het minst). De regeling blijkt nog onvoldoende bekend bij de beoogde doelgroepen. Van de besturen die nog geen aanvraag hebben ingediend, is iets meer dan 40 procent niet bekend met de subsidie. Onder onderwijsassistenten en leraarondersteuners is een nog groter deel niet met deze regeling bekend (bijna 60%).

Hoe ervaren schoolbesturen de regeling en de aanvraagprocedure?

De regeling wordt door de meerderheid van zowel de bestuurders als de onderwijsassistenten en leraarondersteuners als positief beoordeeld. De administratieve lasten zijn laag, over de subsidievoorwaarden is duidelijk gecommuniceerd en men is doorgaans (zeer) tevreden over de tegemoetkoming in de kosten (al is voor onderwijsassistenten en leraarondersteuners niet altijd duidelijk waar de subsidie precies aan besteed wordt). Het enige dat men graag veranderd zou zien is dat het maximum van drie aanvragen per bestuur komt te vervallen, om zo niet te hoeven kiezen uit onderwijsassistenten/leraarondersteuners die geschikt én enthousiast zijn om de lerarenopleiding te gaan volgen. Uit de open antwoorden binnen het onderzoek klinkt een duidelijke hoop dat de regeling blijft voortbestaan.

Ook de aanvraagprocedure wordt door de meerderheid van de aanvragende besturen als positief beoordeeld. In de aanvraagprocedure zit wat betreft de aanvragers van de subsidie wel een aantal verbeterpunten. Zo vindt één op de vijf de periode tussen aanvragen en toekennen (veel) te lang, ook omdat er bijvoorbeeld formeel gewacht moet worden op een bewijs van inschrijving vanuit de instelling (en daar gaat in de praktijk nogal eens wat tijd overheen). Hierdoor zitten onderwijsassistenten en leraarondersteuners te lang in onzekerheid of de subsidie wel of niet toegekend wordt. Eveneens één op de vijf onderwijsassistenten/leraarondersteuners is ontevreden over de voorwaarde dat de subsidie pas kan worden aangevraagd als de opleiding al gestart is: dit is wat hen betreft (veel) te laat.

Hoe tevreden zijn de assistenten/leraarondersteuners met de mogelijkheden die de huidige regeling biedt en met de opleiding (inhoudelijk)?

De onderwijsassistenten en leraarondersteuners zijn, zoals hierboven reeds aangegeven, in meerderheid (zeer) tevreden over de regeling. Qua opleiding geeft de meerderheid (71%) van de onderwijsassistenten/leraarondersteuners aan dat het niveau van de opleiding precies goed is. Zwaar is de studie wel: eveneens 71 procent beschouwt de studielast als (veel) te hoog. Uit de open antwoorden blijkt dat vooral ook samen te hangen met de hoeveelheid stof en het feit dat ze veel van de stof te weinig vinden aansluiten bij de praktijk. Juist de dingen die ze graag willen leren (didactiek en omgaan met ouders) krijgen relatief weinig aandacht in de opleiding. Ook houdt de opleiding te weinig rekening met de kennis die de onderwijsassistenten en leraarondersteuners al hebben. Maar ondanks deze kanttekeningen, schatten bijna alle onderwijsassistenten/leraarondersteuners dat ze het diploma gaan halen.

Zorgt de subsidie ervoor dat onderwijsassistenten en leraarondersteuners die anders niet de opleiding zouden volgen, de opleiding nu wel volgen?

Bijna een derde van de onderwijsassistenten geeft aan destijds getwijfeld te hebben om de opleiding te gaan volgen en bij meer dan de helft van hen hielp de subsidie om die twijfel weg te nemen. Desgevraagd geeft iets meer dan de helft van de onderwijsassistenten/leraarondersteuners aan dat ze zonder de subsidie de opleiding ook zouden zijn gaan volgen. Een op de drie zou dat zeker niet hebben gedaan.

Een deel van de bestuurders ziet de subsidie overigens vooral als (een belangrijk) duwtje in de rug en benadrukt dat het in de eerste plaats belangrijk is dat de onderwijsassistent/leraarondersteuner intrinsiek gemotiveerd is om deze opleiding te gaan volgen. Onderwijsassistenten en leraarondersteuners voor wie (nog) geen subsidie is aangevraagd, geven zonder uitzondering aan dat een subsidie als SOOL zeker stimuleert om een lerarenopleiding te overwegen.

Welke overwegingen hebben assistenten bij hun keuze om al dan niet de opleiding te volgen?

De belangrijkste reden van onderwijsassistenten en leraarondersteuners om de opleiding te gaan volgen is hun enthousiasme voor het leraarsvak (door vrijwel allemaal genoemd). Een kwart geeft aan dat ook meespeelde dat ze vertrouwen hebben in het afronden van de opleiding en voor iets meer dan 20 procent speelde (ook) mee dat ze binnen de functie van onderwijsassistent/leraarondersteuner geen doorgroeimogelijkheid hadden.

Zijn er ondersteuners die de opleiding volgen zonder dat zij gebruik maken van deze regeling of dat eventueel doen via een andere subsidieregeling?

Uit de quickscan onder niet-aanvragers blijkt dat slechts een klein deel (4%) van de onderwijsassistenten/leraarondersteuners de lerarenopleiding volgt zonder gebruik te maken van SOOL. Deze studenten geven aan de opleiding zelf te bekostigen en ook geen gebruik te maken van een andere regeling.

Hoe maken schoolbesturen de afweging om wel of niet personeel aan te melden voor de regeling en speelt daar de limiet van maximaal drie aanvragen nog een rol bij?

Drie aspecten worden door bijna alle bestuurders genoemd als (belangrijke) afweging bij de keuze voor welke onderwijsassistenten/leraarondersteuners worden aangemeld voor de subsidie: vertrouwen in het kunnen afronden van de opleiding, enthousiasme, en kennis en kunde. Daarnaast speelt voor een groot aantal ook het te verwachte lerarentekort een rol.

Dat er een limiet van maximaal drie aanvragen per jaar per bestuur is gesteld, speelde bij de helft van de besturen die meer dan drie aanvragen gedaan hebben zeker een rol. Op dat moment wordt soms gekozen voor degene die zich het eerst meldt of juist degene waarvan men het meest verwacht de opleiding met succes af te kunnen ronden. De regel van maximum drie aanvragen per jaar wordt door veel grote schoolbesturen overigens echt als te weinig ervaren. Zij vinden het jammer om te moeten kiezen op het moment dat meerdere goede kandidaten zich aanbieden.

Wie neemt het initiatief voor de aanvraag?

Alhoewel de regeling zo is opgezet dat uiteindelijk het bestuur (of het samenwerkingsverband) de aanvraag indient, ligt het initiatief daarvoor zeker niet alleen bij de besturen. Het is even vaak een gezamenlijk initiatief als dat het initiatief van één van de drie betrokken partijen (bestuur, schooldirecteur, onderwijsassistent/leraarondersteuner) afzonderlijk komt.

Hoe beoordelen en ervaren het schoolbestuur en de assistent/leraarondersteuner (onderdelen van) de overeenkomst die voorwaarde is voor de aanvraag?

Ongeveer 7 procent van de aanvragers geeft aan (nog) geen overeenkomst te hebben, in de uitleg blijkt dat zij vaak afspraken per mail of mondeling hebben gemaakt. Bij een enkeling triggert het meedoen aan deze evaluatie om alsnog een dergelijke overeenkomst op te gaan stellen. Bij de groep die wel een overeenkomst heeft, is vaak in elk geval vastgelegd hoeveel studieverlof de studenten krijgen en wie welke kosten op zich neemt. Minder gebruikelijk is het om vast te leggen hoe wordt omgegaan met de kosten bij studievertraging of in het geval de subsidie niet wordt toegekend. De grote meerderheid van de onderwijsassistenten en leraarondersteuners is positief over de naleving van de gemaakte afspraken en de afgesloten overeenkomst.

Hoeveel uren studieverlof krijgen de assistenten/leraarondersteuners?

Meer dan de helft van studerende onderwijsassistenten en leraarondersteuners krijgt minimaal 20 procent van de betrekkingsomvang aan studieverlof. Uit de open antwoorden en de reflectiegesprekken, blijkt het per bestuur te verschillen hoe streng er met het studieverlof wordt omgegaan. De een houdt zich er strikt aan, de ander geeft de ruimte om op piekmomenten (bijv. voorafgaand aan toetsen) extra verlof te nemen.

Gemiddeld krijgen de studerende onderwijsassistenten en leraarondersteuners 40 procent van de tijd die ze in hun studie steken als verlof van hun werkgever. Ongeveer een derde van deze studenten krijgt maximaal een kwart van de studie-uren als verlof, dat betekent dat ze meer dan driekwart van de studie-uren in hun eigen tijd moeten maken. Ongeveer één op de vijf krijgt minimaal de helft van de studietijd doorbetaald.

8.2 Aanbevelingen

- Aangezien uit deze evaluatie blijkt dat het initiatief bij verschillende doelgroepen ligt (onderwijsassistent/leraarondersteuner, schooldirecteur, bestuurder) en de subsidie zeker nog niet bij iedereen bekend is, is het belangrijk om de bekendheid van de regeling onder alle doelgroepen te vergroten.
- Daarnaast is het aan te bevelen om de precieze voorwaarden van de regeling, in het bijzonder de verplichting om een schriftelijke overeenkomst af te sluiten en welke voorwaarden hierin minimaal opgenomen dienen te worden, mogelijk tezamen met de toekenning, niet alleen naar besturen te communiceren maar zeker ook onderwijsassistenten en leraarondersteuners hiervan op de hoogte te brengen.
- Doordat het bewijs van inschrijving lang op zich kan laten wachten, en zonder dit bewijs op dit moment geen aanvraag mogelijk is, is het de moeite waard om te onderzoeken of het mogelijk is om eerder uitsluitel te geven of de subsidie toegekend is, eventueel als voorlopige toekenning. Dit zorgt voor minder stress bij de onderwijsassistent en leraarondersteuner die in het geval van afwijzen de opleiding zelf moeten bekostigen en biedt een oplossing voor praktische problemen.
- Grote besturen hebben regelmatig te maken met meer dan drie enthousiaste onderwijsassistenten en leraarondersteuners die met subsidie de opleiding tot leraar willen volgen. Momenteel worden grote besturen beperkt in het aantal OOP'ers die aan de slag kunnen met de subsidie door het maximum van drie toegekende subsidies per jaar. Het is dan ook aan te bevelen om te verkennen of het maximum van drie aanvragen per bestuur los gelaten kan worden en op een andere manier recht te doen aan de ongelijkmatige verdeling van aantal onderwijsassistenten per bestuur, zonder de kleine besturen te vergeten. Bijvoorbeeld door het aantal fte en het (verwachte) lerarentekort mee te nemen in de berekening van het maximaal toe te kennen aantal aanvragen voor grote besturen.
- De studielast van de opleiding tot leraar ervaren de onderwijsassistenten en leraarondersteuners als hoog. Aangegeven wordt dat het curriculum uit al bekende en niet bij de praktijk passende onderdelen bestaat waardoor de last als hoog wordt ervaren. Het is dan ook aan te bevelen om te verkennen of voor de onderwijsassistenten en leraarondersteuners de nadruk in de opleiding anders moet of kan komen te liggen dan bij een reguliere voltijdsstudent het geval is, met daarbij aandacht voor eerder verworven competenties (evc's) en aantal jaar werkervaring in het onderwijs. Mogelijk biedt het verkorte scholingstraject voor zij-instromers en opleidingen die hier al mee bezig zijn (LOI en Hogeschool Utrecht) inspiratie voor een meer op de onderwijsassistent en leraarondersteuner op maat gemaakte, flexibele opleiding.